

PAROLE

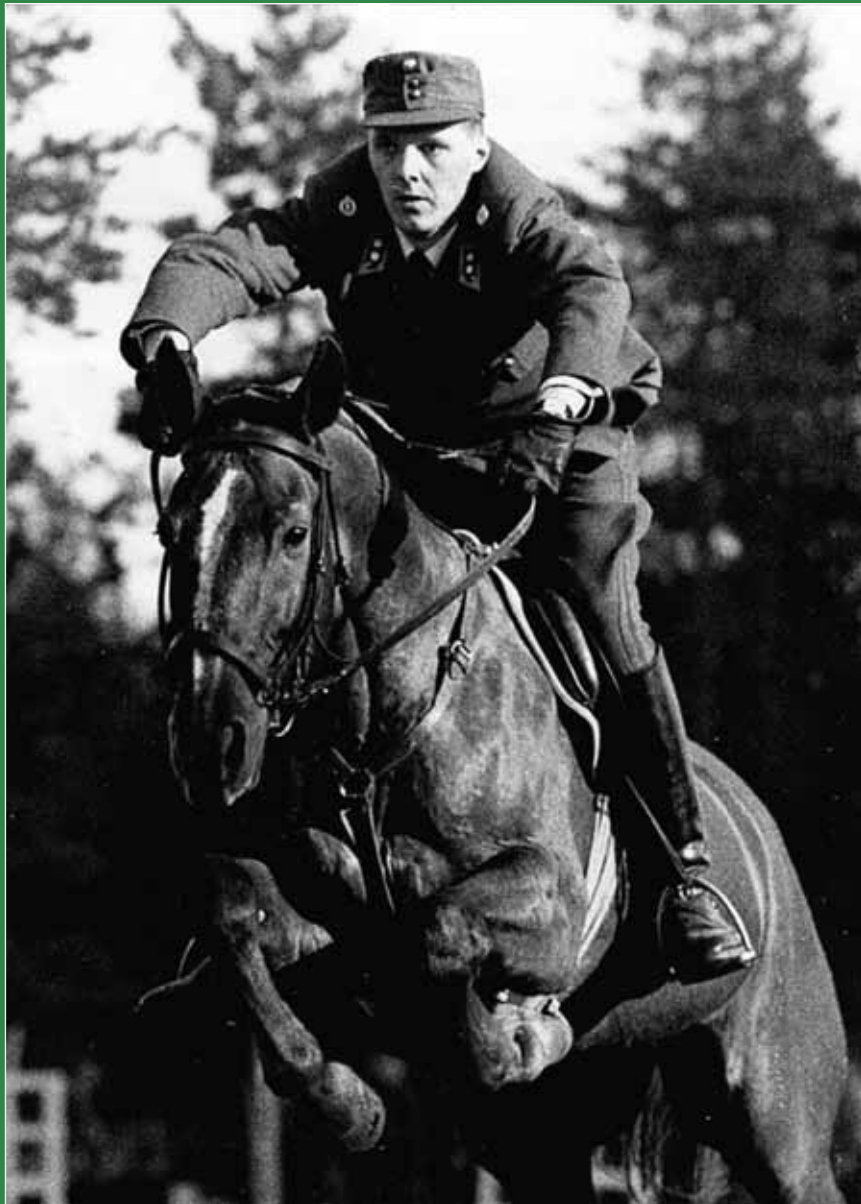

JÄÄKÄRISÄÄTIÖ
JÄÄKÄRIPATALJOONA 27:n PERINNEYHDISTYKSEN JÄSENLEHTI

4/2012 (312)

HELSINGISSÄ JOULUKUUSSA 2012

81. vsk

1812

Vuotta 1812 ei ole luettu Suomen historiassa ”tärkeisiin” vuosilukuihin, kuten 1809 tai 1917. Mutta sellainen se kuitenkin on mitä suurimmassa määrin.

Ruotsin kuningas Kaarle XIV Juhana ja Aleksanteri I tapasivat Turussa elokuussa 1812. Tämän kokouksen seurauksena koitti Suomelle pitkä rauhan aika. Vuosisatojen sodissa laajentumishaluisten maiden, aluksi Ruotsin, sitten Venäjän aloittamissa sodissa Suomi oli joutunut kerta toisensa jälkeen sotatantareeksi. Nyt tuo maamme onneton rooli siirtyi historiaan. Suomelle koitti yli sadan vuoden pituinen rauhan kausi lukuun ottamatta Krimin sota, joka rajoittui Bomarsundin hävitykseen Ahvenanmaalla ja Viaporin pommitukseen.

1812 liitettiin ”vanha Suomi” Suomeen. Vanha Suomi tarkoitti niitä alueita, joita Karjalasta liitettiin Venäjään Ison Vihan 1721 päättäneen Uudenkaupungin rauhan yhteydessä. Näin Suomi sai sen muodon, jollaisena se itsenäistyi 16. joulukuuta 1917.

Suomesta tuli ensi kertaa yhtenäinen hallinnollinen yksikkö. Haminan rauhansopimuksessa 1809 ei Venäjään liitetty Suomea vaan erikseen luetellut läänit.

Eniten huomiota vuoden 1812 tapahtumista on saanut osakseen

Helsingin tulo Suomen pääkaupungiksi. Venäjällä oli intressi siirtää pääkaupunki Turku idemmäksi ruotsalaisvaikutuksen heikentämiseksi. Halua Suomen takaisinvalloittamiseen Tukholmassa oli edelleen. Napoleonin Marsalkka Bernadotte haettiin maan kuninkaaksi juuri tässä tarkoituksessa. Mutta sekä Ruotsin että varsinkin Suomen onneksi kuninkaana nimen Kaarle XIV Juhana oli niin realistinen, että hän ymmärsi Ruotsin sotilaallisen mahdin olevan enää historiaa. Hän ei ryhtynyt hankkimaan hyvitysso-
taa, vaan rauhaa itänaapurin kanssa.

Ruotsin aikainen sotaväki oli hajotettu rauhanteon jälkeen. Napoleonin hyökättyä Venäjälle syntyi tarve saada käyttöön sotaväkeä myös Suomessa. Tänne perustettiin kolme jääkäriyhtymää, joista ensimmäinen, Viipurin rykmentti saatiin toimintaan jo 1812. Se lähetettiin vartiopalvelukseen Pietariin.

Niin ikään aloitettiin vuonna 1812 uudelleen suomalaisten upseerien kouluttaminen Haapaniemen sotakoulussa Suonenjolla.

Suomessa alkoi monipuolinen rauhanomainen kehitys suotuissa olosuhteissa.

Suurta harppausta kohti aikaan tulevaa itsenäisyyttä merkitsivät Porvoon valtiopäivät 1863,

jolloin Aleksanteri II ”korotti Suomen kansakunnaksi kansakuntien joukkoon”. Vaikka ilmaus ei nykyajan historiantutkijoiden käsityksen mukaan oikein kriittistä tarkastelua kestä, oli sillä erittäin merkittävä vaikutus Suomen sisäisen kehityksen kannalta. Suomelle kehittyi oma kansallinen hallinto, joka oli suomalaisten virkamiesten hoidossa. Venäjän intressi oli suomen kielen aseman vahvistuminen ruotsalaisvaikutuksen heikentämiseksi.

Venäjään samanaikaisti liitetty Puola oli saanut vastaavanlaisen autonomien kuin Suomi. Mutta kun maassa Euroopan hulluna vuonna 1861 syntyi kapina, maa menetti tämän erityisasemansa. Suomalaiset eivät kapinoineet. Päinvastoin Suomen kaarti osallistui Puolan kapinan kukistamiseen.

Vaikka tultaessa 1900-luvulle Venäjä ryhtyi Suomessa venäläistämistöimiin, säilyivät suomalaiset instituutiot niiltä kutakuinkin koskemattomina.

Niinpä Suomella oli toisin kuin vaikkapa Virolla valmiina oma hallinto, kun vuoden 1917 lopun tapahtumat tarjosivat maallemme mahdollisuuden julistautua itsenäiseksi.

Jukka Knuuti

Kansikuva: Luutnantti (nyt eversti evp.) Erkki Laukkanen ja Neppari 120cm:n esteellä Niinisalossa 1965.

Jukka Pennanen avasi kokouksen todeten, että on mukana viimeistä kertaa puheenjohtajana.

Perinneyhdistyksen kenraaliputki jatkuu prikaatikenraali Pertti Laatikainen puheenjohtajaksi

Kenraaliputki Jääkäripataljoona 27:n perinneyhdistyksen johdossa jatkuu, sillä uutena puheenjohtajana aloittaa vuoden 2013 alusta prikaatikenraali **Pertti Laatikainen**. Ensi vuoden merkittävimpiä tapahtumia tulee olemaan

alkuperäisen mukaiseksi uusitun jääkäriilipun naulaaminen ja vihkiminen. Alkavana toimintavuotena alkaa myös valmistautuminen 2014 alkaviin ja monta vuotta kattaviin jääkäriilijuhliin. Perinneyhdistys piti suunnittelu- ja

vaalikokouksensa 17. marraskuuta Helsingissä pääesikunnan tiloissa. Kokoukseen otti osaa 36 yhdistyksen jäsentä.

Perinneyhdistys joutui etsimään uuden miehen johtoonsa, kun **Jukka Pennanen** ilmoitti vuosi sitten jättävänsä puheenjohtajuuden 2012 lopussa neljän vuoden rupeaman jälkeen.

Yksimielisesti uudeksi puheenjohtajaksi valittu kenraali Laatikainen (55) esitteli itsensä mm. seuraavasti: Toimii tällä hetkellä Etelä-Suomen sotilasläänin komentajana. Ei ole läheistä sukua jääkärikenraali ”Pappa Laatikaiselle”, mihin kysymykseen hän sanoi joutuneensa vastaamaan noin tuhat kertaa. Sukuhaarat ovat eronneet toisistaan noin 200 vuotta sitten. Mutta Pappa Laatikaisen pojan, kenraali Erkki Laatikaisen sanoi tuntevansa.

Hänen ensimmäinen sotilasarvonsa oli jääkäri, minkä lisäksi hän on ollut Kaartin jääkäriyhtymän komentaja. Koko upseeriuransa ajan hän on ollut hyvin vaikuttunut Jääkärimarssista. Laatikainen osallistui viimeisen jääkäriin Väinö Valveen

Uusi puheenjohtaja Pertti Laatikainen. Luopuva puheenjohtaja Jukka Pennanen onnittelee seuraajaansa.

Perinneyhdistyksen kenraaliputki

Ilkka Halonen	1989–94
Sami Sihvo	1995–99
Asko Kilpinen	2000–08
Jukka Pennanen	2008–12
Pertti Laatikainen	2013–

Kokousyleisöä pääesikunnan elokuvasalissa. Eturivissä vasemmalta Ari Parkkola, Teuvo Mahrberg, Mikko Selin. Seuraavalla rivillä vasemmalta Ari-Ilmari Iisakkala, Bragde Forsten, Raimo Latvala, Martti Porvali. Seuraava rivi Asko Kilpinen, Markku Aherto. Seuraava rivi Pekka Virtanen, Jukka Knuuti.

hautajaisiin toimien Kenraali Ehrnrothin avustajana.

Aiemmin hän on ollut mm. Urheilukoulun ja RUK:n johtajana. Kansainvälistä kokemusta on kertynyt kaksi vuotta YK:n Israelin ja Syyrian rajan rauhanturvaoperaation UNTSO:n operaatiopäällikön tehtävistä.

Uusi puheenjohtaja Pertti Laatikainen sanoi sitoutuvansa vaalimaan jääkäri liikkeen perinteitä sekä viemään eteenpäin tietoa jääkäri liikkeestä.

Yksimielisen puheenjohtajavaihtamisen jälkeen jouduttiin äänestämään hallituksen jäsenistä, kun kolmelle avoimelle paikalle oli tarjolla neljä ehdokasta. Erovuorossa ollut **Martti Ehrnroth** Vaasasta sai 30 ääntä, **Markku Aherto** Lapista 26 ääntä ja **Ari-Ilmari Iisakkala** Lahdesta 19 ääntä. Näin **Maisa Crockford** Helsingistä jäi 18 äänellä niukasti hallituksen ulkopuolelle.

Uusi hallituksen jäsen **Ari-Ilmari Iisakkalan** isä oli jääkärimajuri Väinö Iisakkala. Ari-Ilmari on eversti evp.

Uusi hallituksen jäsen **Markku Aherto** tulee Rovaniemeltä ja hän on everstiluutnantti evp.

100-vuotisjuhlien valmistelu leimaa ensi vuoden toimintaa

Perinneyhdistyksen ensi vuoden toimintaa leimaa valmistautuminen ensimmäiseen jääkäri liikkeen 100-vuotista historiaa käsittelevään juhlavuoteen 2014, sanoi puheenjohtaja Pennanen esitellessään vuoden 2013 toimintasuunnitelmaa.

Toimintavuoden kohokohta on uusitun jääkäri lipun naulaaminen Hämeenlinnassa 26. helmikuuta pidettävän vuosikokouksen yhteydessä. Kokouspäivä on päivälleen 95 vuotta siitä, kun jääkäri lippu ensi kertaa oli esillä Suomessa, kun Mannerheim otti Vaasan torilla vastaan jääkäreiden paraatin. Uusitun lipun vaakunaleijonalla on kaksi häntää, niin kuin oli alkuperäisessä, Saksassa tehdyssä lipussa. Puheenjohtaja kiitti Kanta-Hämeen osastoa, joka on vastannut uuden lipun hankinnasta ja valmistamisesta.

Viimeiset 20 vuotta käytössä ollut jääkäri lippu on itsenäisyyspäivänä viimeisen kerran käytössä Kouvolassa pidettävässä valtakunnallisessa paraatissa.

Perinteisten kesäpäivien sijaan matkustetaan ensi vuonna joukolla Latviaan 7.–9. kesäkuuta. Uudistettu jääkäri lippu vihitään juhlallisesti Liepajan pyhän kolminaisuuden kirkossa, missä myös jääkärit vanhoivat valansa Suomen hallitukselle 13. helmikuuta 1918. Helsinki-Uusimaan osasto on järjestämässä yhteismatkaa Liepajaan. Lähemmät tiedot matkasta löytyvät toisaalla tässä lehdessä. Myös Satakunnan osasto on järjestämässä omaa matkaansa. Kokouksessa esitettiin toivomus hankkeiden koordinoinnista, jotta vältetään päällekkäisyyksiltä ja toisaalta saadaan synergiaetuja.

Ensi vuoden aikana on määrä tehdä päätös myös juhla kirjan julkaisemisesta. Samalla selvitetään, voitaisiinko siinä yhteydessä julkaista jääkäreistä kertova DVD.

Puheenjohtaja Pennanen kiitti Etelä-Karjalan ja Etelä-Pohjanmaan osastoja aktiivisesta jäsenhankinnasta. Hieman kasvussa oleva jäsenmäärä on paljolti näiden osastojen ansiota. Etelä-Karjalasta on kerrottu Lappeenrannassa olevan ratsu-

Kahvitaulla Vasemmalta Asko Kilpinen, Pertti Laatikainen, Pekka Virtanen

Hämeen miehet Ari Parkkola (vasemmalla) ja Pentti Kiviniemi tutkivat Pohjanmaan jääkäri hautakirjaa. Oikealla Teuvo Mahrberg.

väkinäyttelyn olleen tehokas paikka jäsenvärväykselle. Uusia jäseniä on saatu seitsemän. Ratsuväkinäyttely pidetään vastakin Lappeenrannassa, missä Rakuunamäki on sille oikea paikka, kun ratsuväen perinteitä kantaneet joukko-osaston häviävät. Etelä-Pohjanmaalla oli hankkinut kuusi uutta jäsentä.

Latviaan on tulossa myös uusi jääkärimuistomerkki. Schmardenissa on määrä paljastaa jääkäripioneerien muistomerkki 25. heinäkuuta 2016. Silloin tulee kuluneeksi 100 vuotta Schmardenin taistelusta, jossa pioneerit ensimmäisinä jääkäreinä saivat tulikasteen. Sen muistoksi 25. heinäkuuta on pioneeriaselajin vuosipäivä.

Finnentag järjestään Hohenlockstedtissa ensi vuonna 2. maaliskuuta. Mannheimissa sijaitsevan JP27:n komentajan majuri Maximilian Bayerin haudan hoito on saatu vuosikausien ponnistusten jälkeen kuntoon. Ongelma on ollut, ettei Mannheimin kaupunki ole ottanut hautaa hoitaakseen, koska Bayer ei

syntynyt Mannheimissa, vaan Karlsruheessa. Nyt hauta on saanut virallisen statuksen. Jääkärisäätiö maksaa hoidosta ja paikalliset partiolaiset huolehtivat haudasta. Olihan Bayer yksi Saksan jääkäri liikkeen perustajista.

Myös Tarton rauha 1920 kuuluu juhlateemaan

100-vuosijuhlastrategian mukaan juhliminen aloitetaan vuonna 2014. Juhlia on aiemmin suunniteltu vuosille 2014–2019. Nyt listaa jatkettiin ottamaan mukaan myös Tarton rauha 1920. Suomen ja Neuvosto-Venäjän välille solmittu rauhansopimus vahvistaa 1917-sodan vapaussodaksi. Jos se olisi ollut vain sisällissota, ei sen päätteeksi olisi valtioiden välisiä sopimuksia tarvittu.

100-vuotisjuhlien järjestäminen vaatii myös rahaa. Puheenjohtaja Pennanen muistutti yhdistyksen myyntiartikkeleista, joiden avulla varoja voidaan hankkia. Jääkäri patisaita on myyty mukavasti. 27-aihei-

set naisten riipukset sekä miesten kalvosinnarit ovat sopivia lahjaesineitä.

Osastoja oli kehoitettu vuosi sitten valmistelevaan omia 100-vuosijuhlastrategioitaan. Niitä käytiin läpi ennen suunnittelu- ja vaalikousta osastojen puheenjohtajien ja sihteereiden neuvottelutilaisuudessa. Esitettyjen strategioiden taso oli varsin kirjava. Joillain osastoilla oli hyvinkin yksityiskohtaisia vuosittain eteneviä yksilöityjä suunnitelmia, toisilla taas ei yhtään mitään.

Lapin ja Oulun osastojen suunnitelmiin kuuluu huomion kiinnittäminen etappien toimintaan. Samaa teemaa suunnitellaan myös Vaasassa. Jäljellä olevien etappimajojen katot on tarkoitus korjata ja vuodeksi 2015 suunnitellaan vuosittaisesta jääkäri hiihdosta laajennettua mallia. Myös kalterijääkärit ovat ohjelmassa.

Juhlien tarpeisiin kerätään yhteistä materiaalia. Power Pointesityksiä kootaan kansliaan, jotta saataisiin jonkinlainen tietopankki yhteiseen käyttöön. Kolmiosainen

Varapuheenjohtaja Kari J. Talvitie tarkastaa äänestyslippuja.

Ääntenlaskijat, Kyösti Tammisto ja Mikko Selin, molemmat Tampereelta tärkeässä tehtävässään.

Hamnskär vuonna 2008

Kokous UC-57:n tulon 95-vuotispäivänä

■ Saksalainen sukellusvene UC-57 saapui 17. marraskuuta 1917, päivälleen 95 vuotta sitten Haminan edustalla sijaitsevalle Hamnskärille, muistutti varapuheenjohtaja Kari J. Talvitie. Vedenalainen toi tullessaan Wolmar Hägglundin johdolla kahdeksan jääkäriä sekä kolme tonnia edessä mahdollisessa olevassa taistelussa tarvittavaa kalustoa, kuten aseita ja räjähteitä. Mukana oli radiolaitteistoa, joka muodosti itsenäisen Suomen viestiaselajin ”alkupääoman”.

Sukellusveneen kohtaolo oli traaginen, sillä se tuhoutui seuraavana päivänä miehistöineen Suursaaren itäpuolella. Aluksen päällikkö, kapteeniluutnantti Friedrich Wissman oli ilmeisesti päättänyt yrittää laskea aluksen mukana olleet 18 merimiinaa Venäjän laivaston liikkumisen haitaksi. Miinotusyritys epäonnistui, kun ilmeisesti laskuvaiheessa yksi miina räjähti ja tuhosi sekä aluksen että sen 27-henkisen miehistön.

Jääkärien tie -VHS-ohjelma on tarjottu korvata DVD:na, jota tarjotaan edulliseen hintaan jäsenille.

Oulun osasto on hankkimassa laatat niiden kolmen koulun seinälle, josta lähti jääkäreitä. Oululaiset tarjosivat muille apua etsittäessä ”jääkärikouluja”. Eräs tällainen olisi esimerkiksi Tampereen teknillinen opisto.

Päasesikunnassa kun oltiin, koska kokouksesitelmä sotaväen asioita. Everstiluutnantti **Timo Mustaniemi** kertoi puolustusvoimauudistuksen vaikutuksista puolustusvoimien henkilökuntaan.

Kiitoksia Jukka Pennaselle

Kokouksen päätteeksi jaettiin kii-

toksia tehtävän jättävälle Jukka Pennaselle. Kiittämisen aloitti Pertti Laatikainen. Hän antoi Pennaselle muistolahjan, joka ei ole, kuten sotilaiden muistoesineet yleensä: iso, ruma ja vaikeasti sijoitettava. Lahja oli pienikokoinen Mannerheimin patsas.

Jääkärisäätiön puheenjohtaja **Asko Kilpinen** kiitti Pennasta niin Suomessa kuin Latviassa ja Saksassa hyvin ja aktiivisesti hoidetusta puheenjohtajuudesta ja toivotti tälle myötätuulta Kouvolan seudulla.

Kilpinen toivotti tervetulleeksi tehtävänsä valitun uuden puheenjohtajan ja toivoi hänelle menetystä tehtävässä.

Teksti: Jukka Knuuti

Kuvat: Paavo Mikkonen

 JÄÄKÄRIPATALJOONA 27:n PERINNEYHDISTYS ry FÖRENINGEN JÄGARBATALJON 27:s TRADITIONER rf	TOIMINTASUUNNITELMA	1 (1)
		7.11.2012

Tällaista yhdistys touhuu ensi vuonna TOIMINTASUUNNITELMA VUODELLE 2013

Alkava toimintavuosi sisältää tapahtumia ja toimenpiteitä, joilla valmistaudutaan ensimmäiseen jääkäriliikkeen 100-vuotista historiaa käsittelevään juhluvuoteen 2014.

PAROLE julkaisee vuoden 2013 toimintasuunnitelman kokonaisuudessaan

TOIMINTASUUNNITELMA VUODELLE 2013

■ Alkava toimintavuosi sisältää tapahtumia ja toimenpiteitä, joilla valmistaudutaan ensimmäiseen jääkäriliikkeen 100-vuotista historiaa käsittelevään juhluvuoteen 2014. Tämän jälkeen jatketaan aikaisemmin sovitulla tavalla vuosittaisten teemojen puitteissa, kunnes päästään Suomen itsenäisyyden ensimmäisten vuosien historiaan. Toimintavuonna 2013 valmistuu jääkäriliikkeen historian kannalta tärkeä valtakunnallinen symboli, **jääkärilippu**, joka tullaan näkemään keskeisissä juhlatilaisuuksissa vatedeskin. Nau-laamista seuraa vielä seremonia Latviassa, jossa suomalaiset jääkärit ensimmäistä kertaa saivat etensä oman lipun.

Ensi vuonna tehdään päätös uudesta jääkäreiden historiaa koskevasta kirjasta. Viime aikoina on

osoittautunut, että perinteisen jääkärihistorian rinnalle ja täydennyksenä on löytynyt uusia tietoja sekä jääkäreistä että heihin liittyneistä tapahtumista. Erilaiset näkökulmat ovat antaneet lisän jääkäreiden historian ymmärtämiseksi samalla kun ne ovat vahvistaneet suomalaisten jääkäreiden elämäntyön merkitystä ja ansioita Suomen itsenäisyystaistelussa.

Valmistauduttaessa **jääkäri-liikkeen 100-vuotisjuhliin** tuleva työ ei saa rajoittua pelkästään Perinneyhdistyksen tasolla toteutettaviin tapahtumiin, vaan kaikkien osastojen ja paikallisten toimijoiden on pyrittävä omassa piirissään löytämään teemoja ja toimintamalleja, joilla voidaan juhlistaa jääkäreiden historiaa. Kuuden vuoden jakso vuodesta 2014 vuoteen 2019 antaa tähän

sopivasti tilaa kullekin osastolle ja Perinneyhdistyksen jäsenelle. Erikseen voidaan lisätä, että jääkärihistorian juhluvuodet antavat oivallisen tilaisuuden suunnata toimenpiteitä nuorison suuntaan ja järjestää tapahtumia, jotka näitä kiinnostaisivat samalla kun jääkäreiden historiaa pyritään tekemään kaikille tutuksi.

Vuosikokous

Perinneyhdistyksen vuosikokous järjestetään Hämeenlinnassa **tiistaina 26. helmikuuta 2013**, jolloin järjestelyvastuu on Kanta-Hämeen osastolla. Vuosikokousasioiden lisäksi kokoukseen sisältyy edellä todetulla tavalla uusitun jääkärilipun juhlallinen nau-laaminen. Samoin ohjelmaan sisältyy paraatin lisäksi Hämeenlinnan kaupungin vastaanotto.

Kesäpäivät

Poikkeuksellisesti Perinneyhdistyksen kesäpäivät järjestetään **viikonloppuna 7.–9. kesäkuuta 2013 Latviassa** siten, että päivien yhteydessä uusittu jääkärilippu siunataan Liepajan Pyhän Kolminaisuuden kirkossa. Matkan järjestelyvastuu on Helsinki-Uusimaan osastolla.

Toimintasuunnitelma- ja vaalikokous

Vuotta 2014 koskeva toimintasuunnitelma- ja vaalikokous järjestetään Helsingin seudulla **lauantaina 16. marraskuuta 2013**.

Alueellinen ja paikallinen yhteistyö

Puolustusvoimien ja sen eri or-

ganisaatioiden muutosten myötä jääkäriperinneyhteisö tarjoaa edelleenkin oman panoksensa painotamalla jääkäriliikkeen osuutta itsenäisen Suomen puolustusvoimien rakennustyössä. Tärkeänä kohderyhmänä ovat varusmiehet. Omaan perinneyöhön liittyvä aineisto annetaan maanpuolustusjärjestöjen ja -yhdistysten käyttöön. Kumppaneina ovat myös oman toiminta-alueen muut yhdistykset ja viranomaiset.

Jäsenkunta

Perinneyhdistys ja siihen kuuluvat osastot jatkavat jäsenkunnan kasvattamista siten, että juhluvuosina päästään tavoitteeseen eli noin **2000 jäsenen**. Käyttöön otettua **jäsenrekisterijärjestelmää** kehitetään edelleen.

Tiedottaminen

Viime vuosien tapaan Perinneyhdistyksen jäsenlehti **Parole** ilmestyy vuoden 2013 aikana neljänä numerona. Toimituslinja ja lehden koko pysyvät ennallaan. Kaikki osastot ja yksittäiset jäsenet voivat edelleen tarjota aineistoaan lehdelle. Suomen jääkäreiden historian isäksi Parolessa käsitellään vastaisuudessa myös muita, erityisesti sotahistoriaan liittyviä aiheita. Toimitusneuvosto jatkaa työtään.

Perinneyhdistyksen **kotisivut** on otettu käyttöön ja jäsenkunnan tulisi niitä käyttää myös omassa toiminnassaan. Erityisesti nuorten saamiseksi mukaan kotisivut ovat välttämättömiä.

Jääkäreiden elämäntyö – Itsenäisyyden puolesta -kirjanen on

edelleen tärkeä tiedottamisen väline erityisesti ajatellen ”perustiedottamista” sellaisissa tapauksissa, jolloin kohdehenkilöiden jääkäriäilyä koskevat tiedot ovat puutteelliset tai olemattomat.

Toimintavuoden 2013 aikana tehdään päätös **juhlakirjan** julkaisemisesta.

Tiedottaminen ja Suomen jääkäriliikkeen historiasta kertominen ulotetaan kotimaan lisäksi erityisesti Ruotsiin, Saksaan ja Latviaan.

Myyntituotteet

Metallisten **jääkäripenoispatsaitten** myyntiä jatketaan sekä osastojen toimesta että suoraan Jääkärikansta. Jääkäriperinteen merkittävälle tuki-joille suunnataan erityisen vihreän patsaan myyminen. Hopeisten lahjaesineitten valikoimaa on laajennettu siten, että myytävänä on vastaisuudessa riipus, rintakoru, kalvosinnapit ja solmionpidike. Jääkäripuukko samoin kuin mm. suosion saanut jääkärikynttilä säilyvät myyntituotteina.

Näyttely- ja seminaaritoiminta

Lappeenrannan **ratsuväkinäyttely** pysyy paikallaan. Valtakunnallisiin ja paikallisiin näyttelyihin lainataan ta-pauskohtaisesti jääkäriliikkeeseen liittyvää aineistoa ja esineitä.

Myös alkavana toimintavuonna **sunnuntaina 21. huhtikuuta 2013 Kauhavan Korttesjärvellä** Suomen Jääkärimuseon läheisyydessä järjestetään jääkäriseminaari. Päävastuu järjestelyistä on jälleen Etelä-Pohjanmaan osastolla.

Toiminnalliset tavoitteet, teemat ja päätapahtumat ovat:

Vuosi	Toiminnan sisältö	Teema	Päätapahtuma
2013	Kirjoitustyön aloittaminen, uusi lippu	Jääkärilippu 95 vuotta	Hämeenlinna, Liepaja
2014	Kirjaprojektin toteuttaminen (I osa)	Jääkäri-liike 100 vuotta	Ostrobotnia, kirja I osa
2015	Aktivismista jääkäriliikkeen syntyyn	100 v Saksaan lähdöstä	Hohenlockstedt
2016	Jääkärikoulutuksen syventäminen	100 v rintamalle lähdöstä	Schmarden
2017	Jääkärit poliittisissa mullistuksissa	Itsenäisyyden takuuna	6.12., kirja II osa
2018	Jääkärien roolien kirkastuminen	Jääkärit vapausodassa	Vaasa, Liepaja
2019	Jääkärien perintö ja työn vaikutus	Jääkärit puolustusvoimia rakentamassa	Seminaari
2020	Itsenäisen Suomen rakentaminen	Tarton rauha 1920	

Perinneyhdistyksen osastot laativat vastaavan konkreettisen strategia-asiakirjan.

JP 52

”Puheenjohtajan testamentti”

noussut erinomaiselle tasolle. Samalla henkilöstön tutkittu työilmapiiri ja olosuhteet joukoissa ja esikunnissa ovat kehittyneet valtavasti.

Yksi keskeinen asia on säilynyt samanlaisena läpi vuosikymmenten, se on hyvän, sisältäpäin lähtevän hengen keskeinen merkitys sotilasyhteisössä. Jos henki on hyvä, onnistuu kaikki muukin. Näin on ollut ennen, on nyt ja tulevaisuudessa. Tärkeintä ei ole joukkojen määrä ja välineet, vaan asevelvollisuusjärjestelmässä tehon ratkaisee aina henki. Hengen kohottamisessa on erilaisella perinne- ja veteraanityöllä ollut keskeinen merkitys. Tässä työssä on Suomessa onnistuttu hyvin. Mainiona esimerkkinä tästä on veteraanien arvostuksen nousu yhtä tahtia veteraanien keski-ikänsä kohoamisen kanssa. Harmi, että Vapausotamme veteraanien viimeiset vuodet eivät olleet yhtä myönteisiä yhteiskunnan silmissä.

Perinneyhdistyksen suhteen on perspektiivini arvioida tilannetta paljon kapeampi kuin sotilaana ja ulottuu vain muutamien vuosien päähän jäsenenä, varapuheenjohtajana ja puheenjohtajana. En puheenjohtajana jätä varmaankaan kovin erilaista perinneyhdistystä kuin tullessani puheenjohtajaksi neljä vuotta sitten. Toivottavasti olen tuonut mukani jotain uutta; ehkä vähän lisää keskustelua, ainakin uusia jäseniä hallitukseen ja kenties pari toimivaa ideaa. On kuitenkin aina muistettava, että yksin puheenjohtaja ei ratkaise mitään. Näin erityisesti meidän tapaukses-

samme, kun puheenjohtajana olen asunut kaukana kansliasta.

Hallitusta kiitän lämpimästi aktiivisesta ja aloitteellisesta työstä. Hallituksen jäsenet ovat osallistuneet melkein 100%:sti hallituksen kokouksiin ja varapuheenjohtaja on lähes ”asunut” kansliassa. Kaikki päätökset on tehty hyvässä yhteisymmärryksessä, useimmiten seikkaperäisten keskustelujen ja asioiden puimisen jälkeen. Sanoisinkin, että tärkein voimavaramme aktiivisten jäsenten lisäksi on yhdistyksen hallitus, joka katsoo sopivan myönteisen kriittisesti eteenpäin ja on yhteydessä kenttään. Uskon, että tässä olemme onnistuneet kohtuullisen hyvin. Paras palkkio siitä on jäsenistömme sankka osanotto yhdistyksen kokouksiin ja kesäpäiville sekä jäsenmäärässä virinnyt kasvu. Myös alaostojen aktiivisuus on lisääntynyt.

Yhdistyksemme kenttätö tehdäänkin alaostoihin ja me kaikki voimme olla iloisia, että meillä on selkeä ja toimiva alueorganisaatio. Aivan kuten sotilaallinen maanpuolustustyö ei tule toimeen ilman vahvaa alueellista panosta, sitä ei tee myöskään perinneyhdistyksen kaltainen vapaaehtoinen isänmaallinen järjestö. Kehä kolmosen sisäpuolelta ei voida tehokkaasti johtaa kokonaisuutta ilman aluevastoissa olevia komentajia ja näille uskollisia joukkoja.

Menestyvä perinnetyö on aina pitkäjänteistä jatkumoa. On ollut kiitollista, mutta haastavaa olla puheenjohtajana yhtenä lenkki-

nä jääkärien lähes satavuotisen perinnetyössä mukana. Kun aikaisemmat lenkit on tehty lujasta ruostumattomasta teräksestä, olen voinut luottaa perinnetietojen pitävyyteen. Kun lisäksi erityisesti kaksi edellistä lenkkiä on toimittaini voimakkaasti tukenut, on perinnetyön johtaminen ollut minulle mahdollista. Edeltäjäni ovat minua kaikessa auttaneet, usein jopa enakoivasti apua pyytämättä. Olen tästä kovin kiitollinen ja pyrin olemaan itsekin tämän esimerkin mukainen seuraajaani kohtaan.

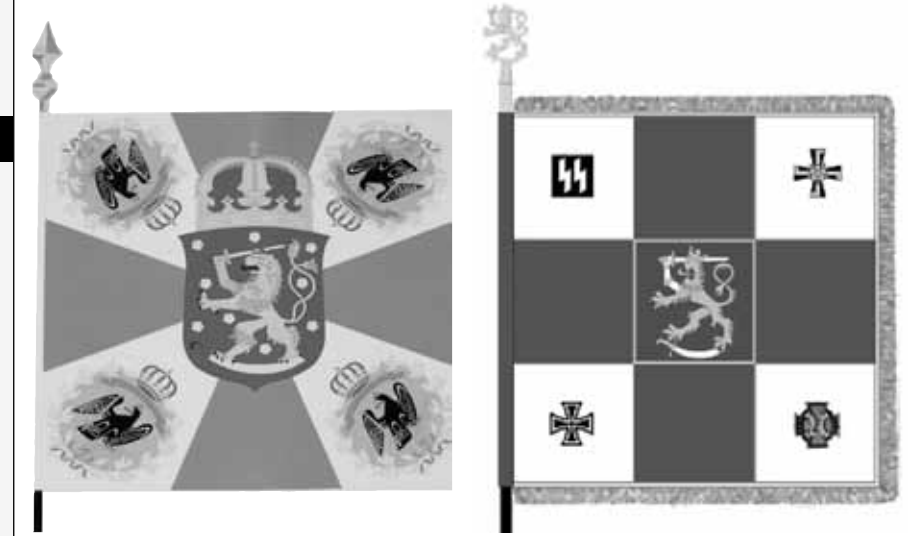
Jääkärisäätiö on ollut perinnetietojen ankkuri ja ahjo ja voin vakuuttaa, että tämä yhteistyö on myös pelannut esimerkillisesti. Roolit ovat selkeät ja molempia tarvitaan. Meille kaikille rakas Parole ei olisi mahdollinen ilman jääkärisäätiön rahoitusta ja ilman päätoimittajan asiantuntevaa ja vankkaa, mutta yhdistykselle ilmaista, panosta lehden eteen.

Lopuksi haluan kiittää kaikkia yhdistyksen jäseniä mukavasta yhdessäolosta yhteisen asiamme eteen. Toivotan myös uudelle puheenjohtajalle ja hallitukselle menestystä tärkeässä työssä johtaa Jääkäripataljoona 27:n Perinneyhdistys ry, Föreningen Jägerbataljon 27:s Traditioner rf kohti 100-vuotishuhlia!

Kiitollisena eteenpäin katsoen,

JP 52

PAROLE

Jääkäripataljoonan 27:n lippu ja Suomalaisen SS-pataljoonan lippu

”Uusi jääkäriliike”

– SS-vapaaehtoisliikkeen rinnastaminen jääkäriliikkeeseen, liikkeiden yhtymäkohtia ja vertailua

Liikkeiden vertailua

Jääkäriliikkeessä ja SS-vapaaehtoisliikkeessä oli samankaltaisuutta, vaikka historialliset tapahtumat ovat

eri aikoina aina itsenäisiä ja erillisiä. Samankaltaisuudesta huolimatta SS-vapaaehtoisliikkeen taustalla vaikuttanut ideologia ja poliittisen tilanteen erilaisuus 1914 ja 1941 ovat karsastaneet joidenkin silmissä.

Saksa oli kiinnostunut molemmissa tapauksissa Suomesta. Toisen maailmansodan aikana se kutsui niitä kansoja, jotka olivat olleet 1914 Venäjän alistamia, rinnalleen hävittämään tällä kerralla niihin kohdistuvaa bolševismien uhkaa.

Germanismi oli vaikuttanut vuosisadan alun suomalaisen sivistyneistöön, vaikka kanssakäyminen olikin silloin vaikeampaa kuin pari vuosikymmentä myöhemmin. Suomalaiset kulttuuripiirit, oppineet ja viranomaiset olivat jo 1930-luvun alusta lähtien olleet Kolmannen Valtakunnan kanssa tekemisissä.

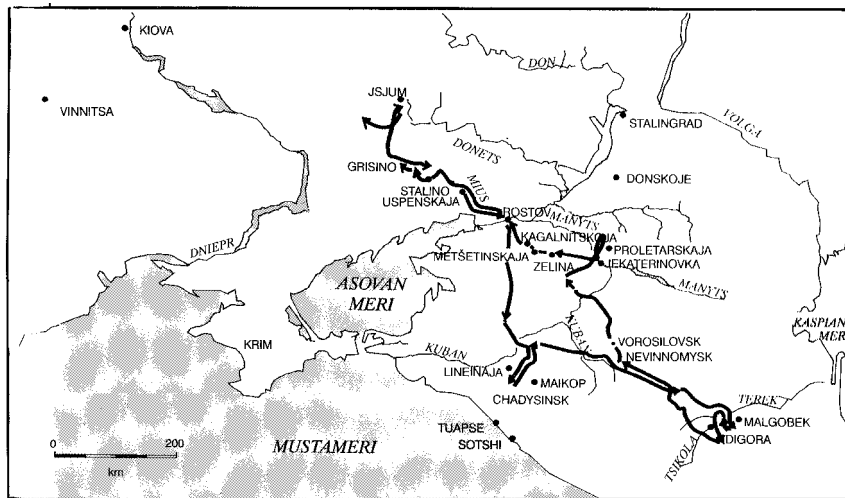
Yhteinen piirre jääkäriliikkeen ja SS-vapaaehtoisliikkeen synnyssä oli se, että aloitteet kulkivat kumpaankin suuntaan. Aiemmin ajateltiin, että jääkäriliike oli vain suomalaisten ylioppilaiden kansallista toimintaa, jota Saksa lähti hyvää hyvyttään tukemaan. Oikeampaa on ollut kuitenkin myöntää, että samalla tavalla

Matti Lackman

(s. 1948), filosofian tohtori, professori. Hän on tutkinut kommunismia, jääkäriliikettä ja turvallisuuspoliisia.

Kirjoitus on osa Matti Lackmanin samannimisestä artikkelista, joka on julkaistu Sotahistoriallinen aikakauskirja 31:ssä (2012). Parole julkaisee tekstin kirjoittajan ystävällisellä luvalla.

Suomalaisen SS-pataljoonan taistelujen tie Kaukasuksella 1942–43. Kura roiskuu, kun suomalaisten Zündapp 750 etenee idän liejussa. Sivuvaunussa Kauko Ingerö.

kuin kolmas valtakunta teki tunnusteluja SS-vapaaehtoisten saamiseksi, myös keisarillinen Saksa oli tehnyt jo ensimmäisen maailmansodan ensi päivistä lähtien tunnusteluja Venäjän-vastaisen liikkeen luomiseksi.

Kun Saksa järjesti jo jääkärikoulutuksen aattona helmikuussa 1915 suomalaisille suppean valmennuskurssin, myös pieni, 12 yksityishenkilön suomalaisjoukko osallistui kansallissosialistien kanssa jo loka-kuussa 1940 ”Uuden Euroopan” politiikan, sotataidon ja kulttuurin kurssille.

Voitaneen jopa sanoa, ettei jääkäriliikettä ja SS-vapaaehtoistoimintaa olisi syntynyt ilman Saksan aktiivisuutta. Molemmista tapauksista se näytteli ratkaisevaa osaa. On myös aiheellista myöntää, että kummankin osalta Saksa harjoitti itsestä suurvaltopoliittikkaa, jossa sen etu ajoi aina muiden etujen edelle. Suomalaisten oli pakko toimia siltä pohjalta.

Jääkäriliike oli maanpetos ja valtiopetos, vaikka monet pitivät sitä moraalisesti oikeutettuna. Mielenkiintoinen juridinen kysymys on sen sijaan se, missä määrin Suomen alamaisilla oli 1941 lupa astua vieraan vallan sotajoukkoihin ja vanhoa sotilasvalansa sen johtajalle.

Koska Suomen hallitukseen ja sen lähipiiriinkin kuului 1941 useita tunnettuja juristeja (muun muassa Ryti, von Born, Y. V. Puhakka, Kivimäki ja Tanner), SS-vapaaehtoisliikkeen laillisuutta lienee pohdittu ja lain venyttämisen jälkeen ”pakon

edessä” havaittu se lailliseksi. Siten toiminta ei täyttänyt maanpetoksen tunnusmerkkejä.

Koska jääkäriliikkeen suuren väräyksen aikana 1915–1916 Saksaan oli matkustanut kymmeniä fyysisesti ja henkisesti sairaita yksilöitä, jopa yksi puujalkainen mies, jääkärijoukon suomenruotsalaiset olivat osoittaneet herkästi maanmiehiään sormella. Jatkosodan aikana tilanne oli aivan toinen. Toisin kuin jääkäriksi lähtijöiden SS-vapaaehtoisten lääkirintarkastus tapahtui nyt Suomessa. Kun tarjokkaista oli vain 2 % ruotsinkielisiä, monille oli suuri yllätys, kun peräti 63 % tutkituista tarjokkaista kelpasi saksalaisille. Suomenkieliset olivat paljon ”arjalaisempia” kuin oli uskottukaan.

Saksaan lähdestä puhuttiin jääkäriliikkeen vuosina vain kuiskaten. Vaikka SS-vapaaehtoistoiminnalle olivat antaneet siunauksensa kolmannen valtakunnan johtaja ja Suomen hallitus, toimintaa leimasi samanlainen salamyhkäisyys.

Jääkäriristi ja Suomalaisen SS-pataljoonan kansallisuustunnus

Kun Saksa jatkoi ja laajensi 1915 jääkärikoulutusta, se edellytti, että Jääkäripataljoona 27:ään otettaisiin myös tavallisia työläis- ja maalaisnuorukaisia, sillä Saksassa oli vahva sosiaalidemokraattinen puolue. Vaikka SDP ei lähtenyt puolueena tukemaan liikettä, se antoi jäsenilleen vapaat kädet. Niinpä mukaan liittyikin satoja työläisiä ja muita proletaarisia aineksia sekä heidän mukanaan tietenkin sosialisteja. Myös muutamat johtavat sosiaalidemokraatit, kuten Yrjö Mäkelin tukivat liikettä.

Vasta maaliskuun 1917 vallankumous toi jääkärit laajempaan tietoisuuteen. Väliaikaisen hallituksen edustaja, amiraali A. S. Maksimov lupasi näille ”tuhlaajapojille” koskemattomuuden, jos he palaisivat rauhassa kotimaahansa eivätkä antautuisi ilkitöihin, kuten huhuttiin. Tietoja tihkui myös maaliskuussa Haaparannassa pidetystä aktivistien kokouksesta, jossa aktivistit päättivät kuitenkin jatkaa toimintaansa

Suomalaisia jääkäreitä Kuurinmaan rintamalla. Kuvassa neljä Heinrichsia, Erik, Bertil, Karl ja Olof. Bertil Heinrichs kertoi, että santarmi tuli näyttämään oheista valokuvaa veljesen äidille ja kysyi, tunteeeko hän kuvassa olevia miehiä. En tunne, vastasi rouva Heinrichs.

6 JP 27:n konekiväärikomppanian miehiä taisteluhaudassa Kuurinmaalla.

entisin tavoittein.

Senaatin sosiaalidemokraattinen puheenjohtaja Oskari Tokoi antoi huhtikuussa 1917 ensimmäisenä johtavana suomalaispoliitikon julkisesti tunnustusta jääkäreille ja tulkitsi heidän lähtönsä Saksaan isänmaalliseksi toiminnaksi.

Kun aktivistien, jääkäreiden ja SDP:n tiet kuitenkin erosivat ennen vuoden 1918 sotaa, puolueelle oli heti sen jälkeen vaikeaa myöntää, että muutamat tunnetut sosiaalidemokraatit olivat suhtautuneet myönteisesti jääkäriliikkeeseen ja että liikkeen riveissä oli myös ollut paljon sosiaalidemokraatteja.

Vaikka SDP:n johto tiesi ”uudesta jääkäriliikkeestä” ja tuki sen organisoitumista, se on ollut selvästi valkea läiskä puolueen historiankirjoituksessa ja ilmeisesti vieläkin vaikeampi asia myöntää kuin aikoinaan osallisuus jääkäriliikkeessä. Se edellyttäisi nykyistä seikkaperäisempää selvitystä.

SS-vapaaehtoistoiminnalle oli hyötyä siitä, että sitä ryhtyi johtamaan jääkäriliikettä hyvin tunteva henkilö. Entisenä jääkärivärävinä ja kalterijääkäriinä Rieki rakensi SS-vapaaehtoisliikkeen tietoisesti jääkäriperinteen pohjalle. On vaikea

sanoa, olisiko joku toinen ollut tehtävään sopivampi.

Jääkäripataljoona 27 taisteli Saksan itärintamalla. Pataljoonan asemat sijaitsivat Missejoella (Misa), Riianlahdella ja Aajoella (Lielupe). Joulukuksi 1916 jääkärit vedettiin Libauhun (Liepajaan) ja heitä luvattiin käyttää vasta sitten, kun siitä olisi hyötyä Suomen itsenäisyydelle. Kuitenkin jo vajaan kuukauden päästä heidät heitettiin Aajoelle, jossa venäläiset olivat tehneet rintamaan murron. Sieltä jääkärit palasivat maaliskuun vallankumouksen jälkeen toistamiseen Libauhun. Rintamakaudesta ilmeni jonkin verran kurittomuutta.

Jääkäripataljoona ajautui kesällä 1917 nälän, rahattomuuden ja varsinkin Venäjän vallankumouksen seurauksena kuohunnan tilaan. Ilmeni radikalisoitumista ja pataljoonan hajoamisoireita. Kesällä syntyi pataljoonanneuvosto (Soldatenrat) ja syksyllä vielä enemmän Venäjän vallankumouksen tulosta ollut ”työläisjääkäreiden toimeenpaneva komitea”, joka ei halunnut olla missään tekemisissä pienen ”aktivistiklinin” kanssa, vaan ilmoitti ottavansa määräyksiä vain SDP:ltä. Kaikki tämä aiheutti aikamoisen loven pataljoonan

yksimielisyyteen. Peräti 450 jääkäriä palasi kotimaahansa vasta vuoden 1918 sodan jälkeen, mihin poliittisella syillä oli keskeinen osuus. Tästä huolimatta jääkärijoukko oli luonteeltaan edelleenkin saksalaismielinen.

SS-pataljoonan viivästynyt lähtö joulukuussa 1941 rintamalle aiheutti turhautumista ja järjestyshäiriöitä. Vaikka suomalaiset olivat toivoneet kotirintamalle, he joutuivat taistelemaan Ukrainassa. Vaikka yksikössä ilmeni kurittomuutta, jotkut olivat valmiita seuraamaan Führeriä vielä kotimaassaan. Vasemmistolaisuutta tuskin oli.

Sotaan liittyy aina puolia, jotka ovat raakoja ja arkisia, tai joista sankaruus on ainakin kaukana. Suomalaisen sotilassosiologian perustaja *Knut Pipping* on todennut väitöskirjassaan, että Itä-Karjalaan joutuneen suomalaisen sotilaan mielessä oli jatkosodan vuosina eniten ”pullo ja pilvu”.

Päiväkirjat ja jotkut muistelmakin kertovat rehevästi, että jääkäreiden vapaa-aikaan, erityisesti Libaun kauteen kuului tuhtia viinanjuontia ja monenlaisia seikkailuja bordelleissa kohtalokkaine seurauksineen. SS-miehet tuskin poikkesivat edel-

Suomalainen SS-pataljoonan palamassa Hankoon kesällä 1944. Joukosta puuttuu Eljas Matin lisäksi monta muuta.

lä mainitusta käyttäytymismallista lainkaan. Jääkäreiden puolustukseksi on sanottava, että juuri näiden seikkailujen keskellä jalostui Sam Sihvon tunnustettu laulunäytelmä *Jääkäriin morsian* (1921) kaiken kansan kuultavaksi. ”Uudessa jääkäri-liikkeessä” henkiset harrastukset olivat sivuroolissa.

Kaikkiaan 1897 jääkäristä Saksan-matkalla menehtyi 96 miestä. Kaatuneita oli 12. Yhden surmasi oma esimies. Kaksi teki itsemurhan, ja 12 kuoli tunnetussa Osnabrückin junaonnettomuudessa. Jääkärit menehtyivät yleensä erilaisiin sairauksiin ja tauteihin. Tappiot olivat siis varsin pienet.

Vaikka SS-pataljoonan vahvuus oli vain noin 1 400 miestä, sen tappiot olivat paljon suuremmat kuin Jääkäripataljoona 27:n. SS-pataljoonan kuuluneita kaatui 256, katosi 14 ja haavoittui 686.

Vaikka Saksan kouluttamista jääkäreistä tuli 1918 Suomen senaatin sotajoukkojen ydin, ylipäällikkö Mannerheim ei luottanut täysin Saksalle sotilasvalansa vannoneihin jääkäriin ja hajotti jääkärijoukon vastoin heidän tahtoaan. Koulutta-

jiksi eri yksiköihin komennettuja oli helpompi hallita kuin saksalaismielistä suljettua ”jääkäriyrkkiä”.

SS-pataljoonaan Mannerheim tuskin luotti senkään vertaa kuin jääkäriin. Häntä sapetti ensinnäkin se, ettei häntä ollut omasta mielestään informoitu koko hankkeesta. Kun oli käynyt ilmeiseksi, että Saksan häviää sodan, hän kutsui SS-pataljoonan 1943 kotimaahan ja hajotti sen sekä asetti siihen kuuluneet valvonnan alaisiksi.

Kun Suomi ja Saksa ajautuivat syksyllä 1944 sotaan, suomalaisten SS-miesten sitoumus Saksaan tuli uuteen valoon. Vaikka se oli hyväksytty vielä 1941, nyt se oli epäilyttävä ja lähes maanpetokseen rinnastettavissa. Jotkut SS-miehet horjuivatkin siinä, olisivatko he Suomen vai Saksan puolella. Sodan jälkeen joutakuita joutui syystäkin Valtiollisen Poliisin syyniin.

Yksi samankaltaisuus jääkäri-liikkeen ja SS-vapaaehtoisliikkeen välillä oli molempien liikkeiden riittävyys.

Jääkäreistä ryhdyttiin 1920-luvun alkupuolelta lähtien luomaan kuvaa, jonka mukaan he olivat mel-

kein täydellisiä. Tämän jääkärimyytin mukaan juuri jääkärit olivat vapauttaneet Suomen, vaikka todellisuudessa venäläisen mielivallan sijaan oli 1918 syksyllä syntymässä vain ”saksalainen Suomi”. Vaikka SS-pataljoonan historiassa ei ole ollut samanlaista havaittavissa, senkin yhteydessä on pilkistänyt pientä sankarinpalvontaa.

Kun Matti Lauerma on sanonut, ettei jääkärioliike ollut herrahissi, hän lienee tarkoittanut sitä, ettei liikkeen enemmistö noussut yhteiskunnallisesti kovin merkittäville paikoille. Kuitenkin liikkeeseen kuuluneet olivat hyvin pian maan kenraalikuntaa. Sotaväen päällikkönä ja puolustusvoimien komentajana oli useita jääkäreitä peräkkäin. Jääkäreitä kipusi myös muihin merkittäviin tehtäviin, kuten maaherroiksi, suojeluskuntiin, poliisin palvelukseen, kansanedustajiksi, ministereiksi ja menestyviksi liikemiesiksi. Eikö liike ollut sittenkin kuitenkin aikamoinen herrahissi?

Vain ani harvat SS-pataljoonaan kuuluneet ylsivät merkittäviin tehtäviin. Yliopiston professoreita tuli useista ja yhdestä puolustusministeri, mutta armeijan piirissä ei asemia jääkärien tapaan auennut. Toisin kuin jääkärioliike, joka on yleisesti hyväksytty ja jonka merkitystä jopa liioitellaan, SS-pataljoona on jäänyt ilmiöksi, josta ollaan mieluummin vaiti. Sen muistoksi ei järjestetä minkäänlaisia juhlallisuuksia, eikä sen marssi soi *Jääkärimarssin* tapaan. Kun jääkärioliikkeen kunniaksi on pystytetty patsaita, naulattu muistolaattoja ja laskettu seppeleitä, ”uusi jääkärioliike” ei ole saanut sellaisia huomionosoituksia osalleen lainkaan.¹

¹ Entisistä SS-miehistä nousi kaksi miestä ministeriksi, Sulo Suorttanen ja Pekka Malinen. Suorttanen oli maalaisliitto-keskustapuolueen kansanedustajana sekä puolustusministerinä ja sisäasiainministerinä. Pekka Malinen (kansanpuolue) oli toinen sosiaali-, puolustus- sekä toinen valtiovarainministeri. Matti Bergströmistä ja Pekka Soilasta tuli professoreita Helsingin yliopistoon. Yrjö Niskasesta Oulun apulaiskaupunginjohtaja.

Oberschütze Elias Matti

ELIAS LÄHTI NAPAPIIRIN TAKAA KAUKASUKSELLE KAATUMAAN

■ SS-Oberschütze Elias Matti kuoli 9. syyskuuta 1942 edellisenä päivänä tapahtuneen haavoittumisensa jälkeen Kaukasuksella Maikopin lähellä yli 3 000 kilometrin päässä kotoaan. Turtolassa, Torniojokilaaksossa napapiirin pohjoispuolella kansakoulun käynyt, juuri 18 vuotta täyttänyt Elias ei taastusti ollut koskaan kuullutkaan SS-joukoista, tuskin kansallissosialisteistakaan, kun hän juuri 18 vuotta täytettyään päätti keväällä 1941 lähteä vapaaehtoisena Saksaan. Innoitus tuli Suomussalmella ja Raatteessa taistelleilta vanhemmilta veljiltä ja serkuilta. Heistä joi-tain oli haudattu Turtolan sankarihautaan, joka näkyi Eliaksen kotitalon ikkunasta.

Kun Elias kuoli Kaukasuksella 9. syyskuuta 1942, kirjoitti hänen saksalainen kompanianpäällikkönsä oheisen kirjeen Eliaksen isälle lisäksi Matille. Ei ole tiedossa, kuka on kääntänyt kirjeen suomeksi. Vain allekirjoitus on Obersturmführer Porschin itsensä kirjoittama.

On hämmästyttävää, kuinka hän sodan tuossa vaiheessa kirjoitti kirjeen kauas Peräpohjolaan. Hänen kompaniastaan oli tuohon mennessä ehtinyt kaatua jo monta miestä. Eikä kysymyksessä ole pelkkä sabluunakirje, vaan sen sisältö on hyvinkin yksilöity.

Oheissa on myös everstiluutnantti, kirkkoherra Kalervo Kurkialan kirje Elias Matin isälle. Hän oli suomalaisen SS-pataljoonan sotilaspappi. Kurkiala kirjoitti kirjeensä vasta Suomesta kesäkuussa 1943 pataljoonan palattua kotimaahan. Kompanianpäällikön kirje oli päivätty 11. syyskuuta 1942. Ei ole tiedossani, koska lisäkirje Matti kirjeen sai. SS-organisaatiolla oli luonnollisesti miesten osoitteet. Miksi Kurkeala sai osoitteen vasta Suomessa, ei ole tiedossani.

Elias Matti oli isäni serkku.

Jukka Knuuti

11. syyskuuta 1942

Kunnioitettu perhe Matti

Jo muutamien päivien ajan olemme olleet eräällä pienessä kylässä vihollisen ollessa meitä vastapäätä. Vihollista vastaan suunnataan päivittäin ankaria iskuja ja se lyödään päivä päivältä. Se pelkää joutuvansa saarroksiin ja puolustautuu sen vuoksi epätoivoisesti. Syysk 8. ja 9. pv:n välisenä yönä joutui komppaniamme jälleen kosketuksiin vihollisen kanssa ja silloin sattui sellaista, että olen pakotettu ilmoittamaan Teille erittäin surullisen uutisen. Tämän tiedotuksen kirjoitan Teille poikanne Elias Mattin komppanian päällikön ominaisuudessa.

Syysk. 8. pn.nä 1942 haavoittui poikanne Eljas ja meidän hyvä toverimme niin vaikeasti, että hänen muutaman tunnin kuluttua oli annettava elämänsä yhteisten ihanteidemme ja yhteisen voittomme puolesta.

Tunnen myös velvollisuuteni olevan kuvata Teille tämän suuren onnettomuuden sellaisena, niin kuin se todellisuudessa on tapahtunut.

Syysk. 8. pv.nä n. klo 20.00 kun toverimme Matti seisoi vartiopaikallaan etuvartiassa, syntyi laukaustenvaihtoa. Ryssä tahtoi tunnustella asemiamme ja törmäsi yhteen etuvartiostomme kanssa. Kolme luotia haavoitti Oberchütze Mattia. Yksi luodeista osui vasemman lonkan yläpuolelle ja kaksi pistoluotia oikeanpuoleiseen istumalihakseen. Toverimme Matti ampui nyt vielä huolimatta haavoittumisestaan viisi laukausta kohti vihollista. Seurauksena olleen haavoittumisen jälkeen sai Oberschütze Matti välittömästi heti lääkärin hoitoa ja hänellä oli myös vähemmän vaikeita tuskia. Hän nukkui sen jälkeen rauhallisesti yli yön. Noin klo 4.00 heräsi hän jälleen ja puhui lääkärin kanssa, joka istui Oberschütze Matin vieressä. Eljas Matti puhui täysin normaalisti ja nukahti muutaman minuutin jälkeen uudelleen. Puoli tuntia myöhemmin oli Eljas Matti kuollut. Näin olen kuvannut, miten-

kä se todellisuudessa on tapahtunut

Kunnioitettu Matin perhe, tällaisen tiedotuksen kirjoittaminen on myös meille erittäin vaikea tehtävä, sillä myös meillä on nyt yksi toveri vähemmän. Ja me voimme myös löytää surusamme sen lohdutuksen, että me tiedämme, minkä puolesta urheimmat sotilaamme elämänsä antavat – kotimaamme edelleen säilymisen ja yhteisen ajatuksemme ja yhteisten suurgermaanisten ajatuksemme puolesta. Ja niin pyydän nyt Teitäkin ymmärtämään tämän ja käsittämään, minkä puolesta sotilaat velvollisuuttaan täyttäessään elämänsä antavat.

Eljas Matti oli meille sangen hyvä toveri, hän oli juuri sillä toveruudella meihin sidottuna, joka vain sodassa ja siten etumaisilla linjoilla voi syntyä. Hän oli urhea soturi ja sen on hän vielä viimeisellä hetkellään vahvistanut avaamalla vielä haavoittuneenkin tulen vihollista kohti. Eljas Matti tulee komppaniassani elämään soturina ja uljaana sotilaana.

Paikka, missä tämä onnettomuus tapahtui ilmoitetaan myöhemmin jonkin ajan kuluttua samoin kuin sen haudan valokuva, johon toverimme on haudattu. Se oli lähellä Maikop’in kaupunkia Kaukasuksella.

Kunnioitettu Matin perhe, jos Teillä on nyt jokin toivomus tai huolia, olen aina silloin käytettävissä. Olkaa hyvä ja ymmärtäkää tämä kaikki ja toivoni on, että Te tämän tulette urheasti kestämään. Siten tahdon olla kaikissa asioissa Teidän käytettävissä ja auttaa Teitä niin paljon kuin voimillani kykenen. Minä tervehdin Teitä vielä ker-ran parhain toivomukseni! Heil Hitler!

Teidän
Porsch
SS-Obersturmführer ja kompp.päällikkö

Hattula 25.6.1943

Herra lisäkirje Matti
Turtola

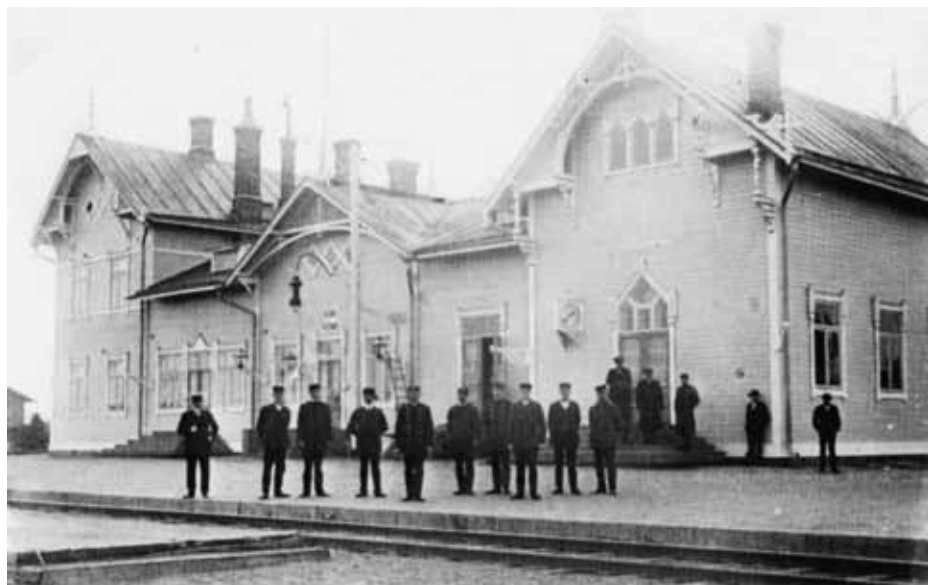
Kirkkoherra Erkki Gummerukselta sain Teidän osoitteenne ja sen johdosta kirjoitan Teille poikanne Elias Matista.

SS-Oberschütze Elias Matti kaatui syyskuun 8 p.1942 ollessaan vartiassa Lineinaja-nimisessä kylässä Kaukaasiassa. Vartiopaikalla olevat metsiköt olivat kovin tiheät, joten ryssät pääsivät varsinkin pimeänä aikana hiipimään lähelle. Näin kävi silloinkin, kun poikanne seisoi kylän laidassa vartiassa ja suojasi tovereidensa lepaa. Tulen samana päivänä hänen komppaniaansa ja olin hautaus-tilaisuudessa mukana ja toimitin ruumiinsiunauksen. Toverit koristivat hautakummun ja asettivat siihen muistomerkin, johon tuli poikanne nimi. Hauta on Zerkovnij-nimisessä kylässä. Se alue on nykyään vihollisen hallussa.

Nuori poikanne on kunnialla täyttänyt sotilasvelvollisuutensa ja elämän tehtävänsä. Hän on suorittanut kallisarvoisen työn kansalleen ja isänmaalleen. Vaikka hänen ruumiinsa lepää kaukaisen maan povessa, on hänen henkensä kuitenkin jäänyt perinnöksi armaalle syntymämaalle. Kristillisen uskomme mukaan henki on enempi kuin ruumis, ja sekä henki että ruumis ovat Jumalan huomassa. Kun poikanne ruumis on siunattu ja hänen hautansa paikka tiedetään, ei siis enää ole mitään tehtävää hänen hautaamiseensa nähden.

Jumala antakoon Teille voimaa uljaana suomalaisena kantamaan taakkanne.

Teitä lämpimästi tervehtien
Kalervo Kurkiala
everstiluutnantti, kirkkoherra

Tältä näytti Kemijoen asema 1915, jolloin junalla etelästä tulleet jääkärit vietiin odottamaan jatkokuljetusta.

Aarne Blickin tie jääkäriväriväristä Mannerheim-ristin ritariksi

Ratamestari Albert Blickin poika, abiturientti Aarne Blick erosi Kemijoen Suomalaisesta Yhteiskoulusta, toimi jonkun aikaa Kemijoen poliisilaitoksen kanslistina ja perusti Kemijoen jääkärietapin. Se oli osa aktivistien toimesta syntyneestä laajasta väriväsi- ja etappiorganisaatiosta. Peräpohjolan alue oli jääkäri liikkeen tärkeä tukialue ja portti Ruotsiin. Sitä kautta tulevat jääkärit siirtyivät Saksaan.

Kemissä matkalaisia oli vastaanottamassa isoisäni Walter Martinin Katriina-sisar yhdessä Matkustajakoti Osulan omistajan tyttären kanssa. Neitokset johdattivat tulijat venäläisten urkkijain ohi asemahallista ulos kadulle ja sieltä Osulaan. Myös isoisäni isä, rautakauppias Gustaf Martin osallistui Kemijoen etapin toimintaan kätkemällä Saksaan menijöitä Sotisaareissa olevaan huvilaansa.

Kävin syksyllä 2006 tutkimassa huvilasta mahdollisesti jäänyttä tyhjää tonttia, mutta mitään ei löytynyt. Paikalliset asukkaat eivät tieneet kuin sen, että uusia huviloita oli rakennettu vanhojen kivijalkojen päälle.

Kemissä ja sen ympäristössä oli

aktivistien verkosto. Se rakentui eri ammattiryhmistä kalastajista virkamiehiin. Kemijoen etappi oli siirtymämaista huomattavin, ja sen kautta kulki salaa rajan yli Ruotsiin noin tuhat miestä, joista 800 päätyi Saksaan. Kemijoen etappi toimi syyskuun 1916, jolloin se lopetti toimintansa venäläisille rajaviranomaisille tehdyn ilmiannon vuoksi.

Aarne Blick erosi kanslistin tehtävästään syksyllä 1915 ja ilmoitti venäläisille viranomaisille matkustavansa Helsinkiin Kauppa- ja korkeakoulun pääsykokeisiin, mutta matkustikin salaa Tornioon ja sieltä Ruotsin kautta Saksaan Lockstedtin leirille Kuninkaallisen Preussin Jääkäripataljoona 27:n toiseen pioneeri-komppaniaan.

Hän osallistui pataljoonan taisteluihin Saksan itärintamalla, Misse-joella, Riianlahdessa ja Aa-joella. Heinäkuussa 1916 suomalaiset pioneerit kunnostautuivat Schmardeinissa yhdessä saksalaisten kanssa tehdystä iskuosaston hyökkäyksestä ja toivat mainetta pataljoonalleen. Blick ylennettiin Schmardeinin taistelun jälkeen Hilfsgruppenführeriksi eli ryhmän varajohtajaksi. Hän

suoritti Polangenin erikoiskurssit 1917–18, vannoi valan Suomen valtiolle Liepajan Trinitas-kirkossa, ylennettiin vänrikiksi ja palasi jääkärien pääjoukon mukana Vaasaan 25.2.1918.

Aarne Blick osallistui sisällissotaan joukkueenjohtajana ja komppanian päällikkönä 2. Jääkäri-rykmentin riveissä taistellen Tampereella, Rajamäellä, Tarpilassa, Raivolassa ja Viipurissa.

Jääkäri Blick tuli ylioppilaaksi

Hän suoritti ylioppilastutkintonsa Kemijoen Suomalaisessa Yhteiskoulussa keuhkokuumeen ja toimenpiteiden jälkeen Viipurin upseerikoulu-kurssin taktiikanopettajana Markovillan vielä seuraavankin vuoden. Sodan jälkeen suurin osa jääkäreistä palasi siviiliin. Puolustusvoimiin, rajavartiolaitokseen ja suojeluskuntaan jääneet jääkärit alkoivat kouluttaa ja kehittää armeijaamme. He olivat ennakkoluultomia ja heillä oli näkemys puolustusvoimien mahdollisuuksista ja tulevaisuuden tarpeista. He eivät jääneet ajattelus-

Kenraalimajuri Aarne Blick 6. Armeijakunnan komentajana. Aarne Blickin Mannerheim-risti oli numero 11.

saan "ensimmäisen maailmansodan juoksuhautoihin", jotka talvisodassa joutuivat tulikokeeseen. Nuoruus yhtenä, vastuuntunto toisena perustana antoivat hyvän lopputuloksen.

Perustellusti voidaan kysyä, olisiko Puolustusvoimamme selviytynyt kunnialla talvisodasta ilman jääkäriupseerien ja -aliupseerien tekemää kovaa työtä maanpuolustuksen hyväksi 1920- ja 1930-luvulla? Aarne Blick oli tässä kehitystyössä mukana lähinnä koulutuspuolen tehtävissä joukoissa ja sotakouluissa. Vuosina 1924–28 hän toimi aluksi Kainuun ja Salmin rajavartioston päällikkönä. Vuodesta 1928 Blick oli Kadettikoulun taktiikanopettaja ja koulun johtajan sijainen ja sen jälkeen määrättyä Taistelukoulun johtajaksi vuodesta 1933. Vuonna 1936 hänet nimitettiin Käkisalmen toimivan Savon Jääkäri-rykmentin komentajaksi. Savon Jääkäri-rykmentti vastasi nykyaikaisesta valmiusjoukosta, jonka tuli tarvittaessa siirtyä nopeasti suojajoukoksi rajalle. Vaatimukset olivat tiukat niin komentajalle kuin joukollekin.

Talvisodassa eversti Blick johti taidolla rykmenttiä ja divisioonaa Taipaleen lohkona. Vihollisen rajusta ja massiivisista hyökkäyksistä huolimatta Taipaleen väsyneet ja pahoin kuluneet joukot pitivät asemansa urhoollisesti sodan loppuun saakka.

Mannerheim-ristin ritari numero 11

Jatkosodassa eversti Blickin johtama 2. Divisioona murtautui elokuussa 1941 Tyrjän kovissa taisteluissa vihollisen puolustuksen läpi ja jatkoi hyökkäystä Sortavalan seudulle sekä myöhemmin syksyllä keskeisellä Kannaksella Ahijärven kautta Inkerinmaalle. 14.9.1941 Aarne Leopold Blick nimitettiin Mannerheim-ristin ritariksi numero 11. Päämajan perusteluissa todettiin muun muassa: "Eversti Blickin komentaman kunniaan divisioonan sotatoimiin luo leimansa eversti Blickin henkilökohtainen oma-aloitteisuus ja peräänantamaton päättäväisyys. Halliten esimerkillisellä tavalla alijohtajansa on hän juurruttanut heihin sitkeän tahtonsa ja tarmonsensa ja henkilökohtaista urhoollisuutta osoittaen, omalla olemuksellaan ratkaisevasti vaikuttanut joukkojensa suuriin saavutuksiin."

Vuosina 1942–1944 kenraalimajuri Blick toimi armeijakunnan komentajana Aunuksen kannaksella johtaen armeijakuntaansa taitavasti, jopa kesällä 1944 poiketen esimiehensä antamasta käskystä ja siten pelastaen joukkonsa venäläisten saarrokselta. Jatkosodan loppuvaiheessa löydämme hänet jälleen johtamasta entistä divisioonaansa,

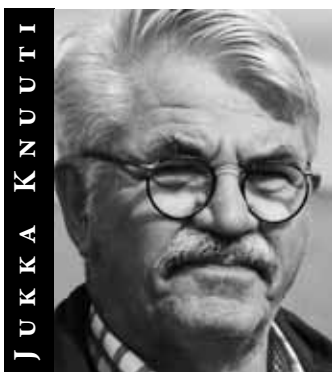
2. Divisioonaa, Vuosalmella, missä joukkomme torjuivat vihollisen ylivoimaiset hyökkäykset raivoisissa taisteluissa ja aiheuttivat venäläisille huomattavan suuria tappioita. Torjuntavoimat Talin-Ihantalan -seudulla, Viipurinlahdella, Vuosalmella, myöhemmin Nietjärvellä ja Ilo-mantsissa pysäyttivät puna-armeijan suurhyökkäyksen, jolla pyrittiin tuhoamaan kenttäarmeijamme ja valloittamaan maamme

Stalin suostui aselepoon syyskuun alussa 1944, kun hän vielä juhanuksena oli vaatinut maaltamme ehdotonta antautumista. Jääkärikenraali Blick, kuten monet muutkin jääkäriupseerit, olivat saattamassa puolustusvoimat sodan jälkeisinä vaikeina vuosina rauhan kannelle.

Pekka Martion juhlaesitelmä Pirkka-Hämeen Pioneerikillan 30-vuotisjuhlassa 17.4.2010 Pirkkalan Lennostossa. Julkaistu Hakku-lehdessä 3/2010.

Kemijoen etapin muistomerkki talvisodassa asussa. Monumentti on Kemijoen rautatieaseman vieressä. Kuva: Eija Kantola.

HITLER JA KAUKOPÄÄN TEHTAANPIIPPU

■ Voi vain kuvitella, minkälaiselta Euroopan kartta näyttäisi, jos Kaukopään tehtaanpiippu olisi ollut 20 metriä etelämpänä ja Condorin siipi olisi osunut siihen kesäkuun 4. päivänä 1942. Matkustajana oli nimittäin Marskia onnittelemaan tullut Adolf Hitler. Näin kertoo Hitlerin konetta saattanut Hans Wind Börje Sjögrenin hänestä kirjoittamassa kirjassa.

Legenda Kaukopään piipusta ja Hitleristä elää sitkeänä. Mutta onko se totta. Hitlerin Focke-Wulf Condoria lentänyt Hans Baur kertoo muistelmissaan ”Mit mächtigen zwischen Himmel und Erde” (Mahtavien kanssa taivaan ja maan välillä) lentoon liittyneestä riskitilanteesta. Mutta se ei liittynyt savupiippuun vaan tuleen syttyneeseen pyöräjaruun.

Ulkomankauppaliiton palveluksessa ollut Ilkka Lampinen järjesti 1980-luvulla saksalaisille metsästysmatkoja, ja erään tällaisen jahdin yhteydessä lokakuussa hän tapasi Herr Hans Baurin. Ajettaessa jahdin jälkeen Imatran lähellä Baur näki auton ikkunasta kyltin Immola. Hän totesi, että eihän Immola ole täällä vaan Mikkelissä. Lampinen vei vieraansa Immolan kentälle ja Baur tunnisti paikan. Samalla hän kertoi myös olleensa Hitlerin päälentäjä ja olleensa ohjaimissa myös 4. kesäkuuta 1942 Hitlerin tullessa onnittelemaan Marskia. Baur luuli tuolloin käydyin Mikkelissä.

Uhkaava törmäys Kaukopään savupiippuun oli hänelle täysin tuntematon. kertoo Ilkka Lampinen. Lampinen kertookin päätelleensä Baurin puheista, että ehkä hän oli laskeutunut kentälle idän suunnasta,

jolloin, jolloin tehtaan piippu oli vielä satojen metrien päässä etuoikealla, kun kone oli jo turvallisesti maassa.

Idän suunnasta tapahtuneesta laskeutumisesta kertoi Uutis-Vuoksi lehdessä 30.5.1982 ilmailuhistorian harrastaja Outi Ruokolainen. ”Condor tekee finaalihaarren Salosarren päällä ja aloittaa lähestymisensä (idästä länteen). Kaukopään suoja- maalattu piippu jää kauas oikealle puolelle.”

Mistä legenda uhkaavasta törmäyksestä lienee syntynyt. Onko Wind edes ollut Condorin lähellä laskeutumisvaiheessa, sillä Baur kertoo muistelmissaan, että huonossa säässä hän menetti näköyhteyden Condoria saattaneisiin suomalaishävittäjiin, joista yhtä Wind lensi.

Kirja ”Hävittäjälentäjä Hans Wind” perustuu ilmailutoimittaja Börje Sjögrenin tekemiin haastatteluihin ja ilmestyi 1984. Kirja oli kohtuullisen kehnosti tehty. Kun kirjoitin siitä aikanaan kriittisen arvion Uuteen Suomeen, sain kimppuuni Ilmavoimien sodanaikaisen esikuntapäällikön, eversti evp. Risto Pajarin. Ihmettelin arviossani mm. sitä, kuinka Sjögren oli tehnyt Hans Windistä ilmasotamme ykkösässän ”myöntämällä” tälle 75 ilmavoittoa, mutta kaikissa dokumenteissa ykkösenä pidetylle Ilmari Juutilaiselle vain 74 ilmavoittoa 94 sijasta.

Olisiko mahdollista, että keran liikkeelle lähtenyt legenda olisi Windin päässä muuttunut todellisuudeksi. kun hän muisteli tapausta Sjögrenille. Ilmiöhän tunnetaan yleisesti, että vaikkapa onnettomuuden silminnäkijöiden kertomukset muuttuvat ajan myötä, kun he saavat lisää informaatiota tapahtunees-

ta. Lisäksi on otettava huomioon, että molemmat pilotit viihtyivät hyvin lasin ääressä, mistä Sjögrenin kohdalta on omaakin kokemusta.

Mutta Hitlerin Suomen lento olisi todella saattanut jäädä hänen viimeiseksi aivan toisesta syystä, nimittäin ylikuumentuneista jarruista. Condorin vasemman laskutelineen jarru oli tulossa kun kone pysähtyi Immolan kentällä. Taas tarvitaan Baurin muistelmia.

Koneen lähtöpaikassa mekaniikko oli vioittanut jarruventtiiliä niin että jarru laahasi. Baur toteaa, että jarru olisi saattanut syttyä palamaan joi lähtökiidossa Rastenburgissa. ”Vaaraa aavistamatta olisin vetänyt laskutelineet sisään ja palava pyörä olisi silloin asettunut suoraan moottorinsuojasta vastaan - vaarallisen lähelle useita tuhansia litroja bensiiniä. Lisäksi oli riittävästi raikasta ilmaa: suuri pyörä olisi siten voinut edelleen palaa – räjähdys, joka epäilemättä olisi tapahtunut vasemman tason alapuolella, olisi ollut väistämätön”.

Toisen maailmansodan kulku olisi siis saattanut saada toisenlaisen suunnan vain siitä syystä, että Hitler halusi lähteä onnittelemaan pohjoisen aseveljen marsalkkaa tämän syntymäpäivänä. Vierailuyjosta juhkakalu ei ollut lainkaan innostunut. Eli siis kaikkien jossittelijoiden saksalainen sananlasku: Wenn das wenn nicht im Wege wäre.

Tiedot perustuvat kirjaan Cingiz Safulla: *Mannerheim ja kulkuneuvot. Ajoneuvoja ja asioiden taustoja sekä 4.6.1942 tapahtumat*. Hämeenlinna 2011.

Julkaistu aikaisemmin Suomen Sotilas 4/2012.

Oliko Linnan Pohjantähden Ilmari Salpakarin esikuva jääkärikenraali Einar Vihma?

Jääkärikenraali Einar Vihman historiasta löytyy huomattava yhtäläisyyksiä Väinö Linnan ”Pohjantähden” jääkäriupseeri Ilmari Salpakariin. Havainnon tehnyt Jaakko Rinne vertailee näiden kahden sotilaan, todellisen ja kuvitellut elämää.

Ilmari Salpakari kävi koulunsa Helsingissä. Ylioppilaksi tulon jälkeen hän jatkoi opiskelua yliopistossa Helsingissä. Maisteriopinnot etenivät kuitenkin huonosti. Ilmaria tukahduttivat pienet ympyrät. Maailmalla elettiin suuria aikoja. Hänestä oli alkanut tuntua kyllästyttävältä niin toverit, ylioppilaselämän tapahtumat ja kaikki.

Nuorukaisiän keskeinen teema, venäläistämiskysymys, myöntövyys ja vastarintalinjat, ne kaikki vaikuttivat hyvin vähäpätöisiltä. Venäjän ote kiristyi, kaikki tuntui toivottomalta, luvut eivät sujuneet. Koulun ja kasvatuksen luoma idealismi ei kestänyt. Sota oli kuitenkin herättänyt hänen mielikuvituksensa. ”Jos olisin saksalainen, niin ratsastaisin nyt jossakin Belgiassa. Taikka englantilainen, niin tekisin samoin”.

Eräänä vuoden 1915 helmikuun myöhäisenä iltana Ilmari saapui ylittäen kotiinsa. Hän kertoi ensin lähtevänsä Ruotsiin neljäksi viikoksi arkistoja tutkimaan, mutta joutui myöntämään vanhemmilleen lähtevänsä Saksaan neljän viikon upseerikurssille..

Tässä kohdin Ilmarin, oikeastaan Linnan, tiedot eivät vastaa tosiasioita. Tuskin kukaan jääkäri lähti Saksaan nimenomaan upseerikurssille. Itsestään selvää oli, ettei sotilaallisesti kokemattomista miehistä aiotussa neljässä viikossa ehditä kouluttaa upseereja. Sen sijaan kyseessä oli kylä sotilaskurssi.

Tähän nähden Ilmarin korostusti pelkästään sotilaallinen ajattelutapa ja käyttäytyminen jo ennen Saksaan lähtöä lienee ollut muista lähinnä isänmaan asialle lähtevistä jääkäreistä poikkeavaa.

Esimerkiksi kenraali Erik Hein-

richs on muistelmissaan todennut, että hyvin harva Saksaan lähtijöistä edes tuli ajatelleeksi sotilasammattia elämänurana. Kaikkien tavoitteena oli vapauttaa maa. Vapaussodan päättyttyä vasta tuli hetki, jolloin jatkoutrasta oli päätettävä.

Linna ei kerro jääkäriajasta

Pohjantähden alla -kirjoissa ei kerrota mitään Ilmarin Saksan ajasta. Saksaan lähdön jälkeen seuraava havainto Ilmarista on kun hän on palannut Suomeen ja rientää tervehtimään vanhempiaan. Tämän perusteella täytynee päätellä, että hän olisi ollut koko jääkärikoulutusajan eli kolmen vuoden ajan yhtäjaksoisesti Saksassa.

Kun Ilmari oli lähdössä Saksaan jo helmikuussa, voidaan matkustamiseen menevästä ajasta huolimatta arvella, että hän olisi ollut niiden 55 ensimmäisen joukossa, jotka saapuivat Lockstedtin leirille helmikuun 25 päivänä 1915 tai ainakin niiden 140 joukossa, jotka saapuivat sinne tuon helmikuun aikana. Elokuukuun loppuun saakka kestäneille pfafinderkurssille ehti tulla kaikkiaan 189 miestä.

Suomeen palatessaan Ilmari oli sotilasarvoltaan luutnantti. Syyksi suhteellisen vaatimattomaan arvoonsa Ilmari kertoo vanhemmilleen, että suomalainen sukunimi ja suomi äidinkielenä eivät olleet mitään suosituksia ylennysten jaossa. Tämä pitää jossain määrin paikkansa.

Nimittäin niiden 55 joukossa, jotka ensimmäisenä kurssipäivänä saapuivat Lockstedtin leirille, vain yhdeksän sukunimi oli suomalainen.

Kaikista 189 pfafinderistä 145 oli suorittanut ylioppilastutkinnon ja ylioppilaiden enemmistön eli 64 prosentin äidinkieli oli ruotsi.

Suomalaisuusmieheksi mainittu Ilmarin isoisä tuomari Sointuvuori piti kuitenkin aikoinaan edellytyksenä tyttärensä Ellenin luovuttamiselle vaimoksi silloiselle Lars Albin Stenbomille tämän nimen suomentamista. Isärovastin entinen nimi Stenbom voisi viitata ainakin josain määrin isän suvun aiempaan ruotsinkielisyyteen. Ilmarin suomenkielisyys ei siten olisi voinut olla ainakaan merkittävä este Ilmarin sotilaalliselle etenemiselle.

Kielikysymystä merkittävämpi seikka ylenemisen suhteen on kuitenkin Ilmarin aikainen leirille saapuminen. Se oli merkityksellistä sikäli, että jo muutamaa kuukautta aikaisempi saapuminen ja siten koulutusumatka toi säännönmukaisesti selvän esimesiaseman myöhemmin tullessiin nähden.

Ns. Libaun listassa, joka julkaistiin helmikuussa 1918 välittömästi ennen jääkäreiden lähtöä Suomeen, ylennettiin majureiksi 13, kapteeniksi 41, yliluutnantiksi 66 ja luutnantiksi 126 jääkäriä.

Kaikkien majureiden sukunimi, lukuun ottamatta pataljoonan lääkäriä Salmista, oli kyllä ruotsinkielinen. Ruotsalainen sukunimi toisaalta ei kuitenkaan välttämättä merkinnyt ruotsinkielisyyttä.

Ilmarin vanhempien tiedustellessa oliko tällä rautaristi, Ilmari ilmoitti, ettei hänellä edes ollut tilaisuutta sen hankkimiseen, koska siitä pitivät ruotsalaispojat huolen. Rautaristi myönnettiin Saksassa 61 jääkärielle, joista kuitenkin 16 on suomalainen sukunimi. Suomalaisuus ei

Edvin Laineen Pohjantähden elokuvajuliste.

Ilmari Salpakaria esitti Edvin Laineen elokuvasta Täällä pohjantähden alla Antti Luusuanniemi.

ole voinut olla este sotilaalliselle urheudelle.

Vaikuttaakin siten jossain määrin poikkeukselliselta, että sankarimme palasi Saksasta sanoisinko vain luutnanttina.

Lyhyt palvelus vapaussodassa

Ilmari ei ehtinyt kovinkaan pitkään osallistua vapaussotaan. Saatuaan esimieheltään siihen luvan, poikkeaa hän heti kohta kotipappilassa. Hän kieltäytyy aluksi jyrkästi vanhempiensa toiveesta jäädä kotipaikkakunnalleen, arvellen menettävänsä tilaisuuden yletä. Näin kuitenkin tapahtui ja Ilmari ryhtyi järjestämään Pentinkulman suojeluskuntaa ja toimittamaan alokaskutsuntoja sekä täytäntöön panemaan puhdistamistoimenpiteitä. Paikkakunnalla häntä puhuteltiin komendantiksi. Onhan selvää, että tämä kotirintamalle jääminen vapaustaistelujen muualla jatkua oli omiaan hidastamaan ylenemisvauhtia.

Esimerkiksi sittemmin kenraali Aarne Sihvo, joka saapui Saksaan suunnilleen samoihin aikoihin kun Ilmari, mutta joka toimi huomattavia aikoja Suomessa värvärinä sekä oli puolen vuoden ajan Spalernajassa vangittunakin, taisteli koko vapaussodan ajan sekä yleni jo sen aikana everstiksi.

Isärovastin täyttäessä 50 vuotta oli Ilmari arvoltaan kapteeni sekä palveli varuskunnassa koulutusupseerina. Ilmarin käytöksestä kotona

ilmeni jonkinlaista ilkkurista julkeutta sekaantuneena määrätietoiseen sotilallisuuteen ja päättävyyteen. Komppaniassa hänet tunnettiin siemättömänä simputtajana.

Keväällä ja alkukesästä 1919 tapahtuneelle Aunuksen retkelle Ilmari oli aikonut lähteä, mutta ei kertomansa mukaan ollut saanut sitä varten lomia. Tosiasia kuitenkin on, että retkelle osallistuminen edellytti väliaikaista eroa armeijasta.

Ilmari oli kuitenkin antautunut sotilaan ammattiin koko sielullaan. Hän oli päättänyt kuolla kenraalina, eikä hän sitä salannut. ”Kun te vanhoina majureina siirrytte eläkkeelle, minä allekirjoitan asiaa koskevat paperit” hän sanoikin virkaveljilleen.

Salpakarista ei tullut kenraalia

Mutta kuten Linna kirjoittaa, kenraalia ei hänestä tullut. Eikä hänelle useasta sotavuodesta huolimatta oltu uskottu divisioonaa. Ilmari oli itse vaistonnut, että häntä pidettiin liian impulsiivisena ja tasapainottomana. Asiassa olikin perää. Kun häntä oli punnittu, oli kenraalin käsi liikkunut ylös ja alas kämmenpuoli ylöspäin niin kuin jonkin painoa arvioiden. ”Liian paljon päänäpistö ja hyvien ajatusten ohella. Hallitsee huonosti kokonaisuuksia. Rohkea ja omapäinen, mutta liian tasapainoton.”

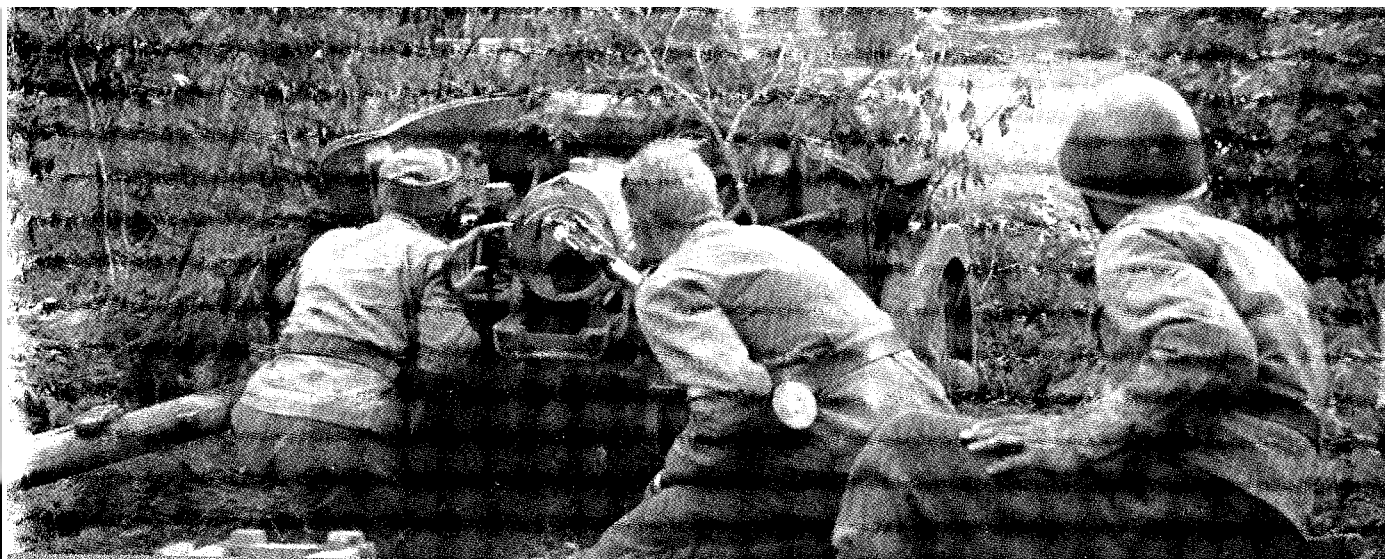
Salpakosken sotilasura onkin ollut selvästi ”kenttätoimintaan”

suuntautunut, ollen sille ominaista joukko-osastopalvelus. Ilmarilta näyttää puuttuneen kenraaliksi ylenemisen säännömukaisena edellytyksenä ollut opiskelu jossain ulkomaisessa sotilasakatemiassa taikka Sotakorkeakoulussa Suomessa. Eversti Salpakarin voidaan kuitenkin katsoa tehneen Suomessa näyttävän sotilasuran.

Yllätykseksi vanhemmilleen Ilmari meni naimisiin. Morsian oli kahdeksantoistavuotias koulutytö, varakkaan tukkukauppiiaan ainoa tytär. Liitto ei ollut kovinkaan onnellinen. Vaimo oli lisäksi saanut Ilmarin kiinni useammastakin aviorikoksesta, joista ensimmäinen sattui jo pian avioliiton solmimisen jälkeen. Myös rintamalla everstillä oli lotta rakastajattarena.

Viimeiset päivät rintamalla

Linna kirjoittaa: ”Everstin viimeiseksi jääneinä päivinä rintamalla oli koettu tappioita, perääntymisiä ja kalustonmenetyksiä. Nyt oli kuitenkin hieman hiljaisempaa ja rintama oli pysähtynyt. Tilanne tuntui rauhoittuneen, mutta Ilmari tiesi, että se on tilapäistä. Ilmari ajatteli kahta eilen teloitettua karkuria, tai oikeastaan sitä kolmatta, jonka pikaoikeus oli vapauttanut”. Herää luonnollinen uteliaisuus, perustuu kirjan viittaama teloitus johonkin tositapahtumaan ja milloin se mahdollisesti olisi tapahtunut.

Kuvaklassikko Ihantalan. Kuva on dramaattinen, mutta tilanne lavastettu.

Linnan kirjassa Tuntematon sotilas, telotettiin yhtäkaa kaksi sotamiestä. Tämä kuvaus perustuu tositapahtumaan. Pikaoikeus tuomitsi Itä-Karjalassa Syvärin eteläpuolella 20.12.1941 Voitto Ahomäen ja Toivo Mäkelän kuolemaan kuoliaisuusrikoksesta. Nämä olivat poistuneet vartiopaikalta eivätkä käskyistä huolimatta olleet menneet takaisin.

Tuntemattoman sotilaan tositapahtumiin perustuvasta teloituksesta huolimatta vaikuttaisi ensi alkuun siltä, että Salpakarin mielessä pyörinyt teloitus olisi tällä kertaa puhtaasti kirjailijan kuvitelmaa.

Kannaksella, jossa pakoilua oli esiintynyt eniten, ehdittiin ennen varsinaisten torjuntataistelujen päättymistä vuonna 1944 panna täytäntöön kaksi kuolemantuomiota. Nämä langetettiin Ihantalan painopistesuuntaa puolustavassa 6. Divisioonassa, mutta tarkasti ottaen vasta siinä vaiheessa kun neuvostojoukot olivat luopuneet varsinaisesta läpimurtoyrityksestä.

Heinäkuun 3. päivänä 1944 ammuttiin 6. Divisioonan komentajan käskystä karkureina sotamiehet Reino Kulmanen ja Kaarlo Mäkilä. Divisioonan komentaja oli palauttanut vartioituina rykmentin esikuntaan viisi sieltä karannutta sotamiestä. Hän lähetti miesten mukana rykmentin komentajalle, eversti S.E. Laaksolle – sotaylioikeuden päätöstä siteeraten – ”kirjallisen käskyn, jonka tarkkaa sanamuotoa ei ole voitu

selvittää, siitä, miten sanottujen viiden miesten suhteen oli meneteltävä, mutta mikä käsky kuitenkin oli sisältänyt määräyksen ainakin jonkun tai joidenkin heistä ampumisesta

Miehet ammuttiin siten divisioonan komentajan käskystä eikä kenttäoikeuden päätöksellä kuten Linnan kuvauksessa.

Yhteistä edellä selostetulla ja Linnan kuvaamalla teloituksella on ensinnäkin se, että karkureiden ampuminen tapahtui siinä vaiheessa kun neuvostojoukot olivat luopuneet varsinaisesta läpimurtoyrityksestä, eli kuten Linna kirjoittaa: ”Nyt oli kuitenkin hieman hiljaisempaa ja rintama oli pysähtynyt. Tilanne tuntui rauhoittuneen, --” Toinen huomion arvoinen yhteinen seikka on, että teloitettujen Kulmanen ja Mäkilän lisäksi karkureita ja mahdollisesti myös syytettyjä oli ollut muitakin.

Edellä kuvatun tapauksen lisäksi heinäkuun 9. päivänä 1944 ammuttiin samassa 6. divisioonassa kieltäytymisten johdosta 5.7. pidätetyt kaksi miestä. Ja vielä sama 6. divisioonan kenttäoikeuden päätöksillä teloitettiin 22.7. toistuneesta sotapelkurudesta ja karkaamisesta niin ikään kaksi miestä.

Teloitukset yhdistävät Salpakarin ja Vihman

On tietysti hyvinkin mahdollista, ettei Linnan kuvaus kiinteästi liity mihinkään edellä mainituista teloituksista. Mutta se, että 6. Divi-

sioonan komentajana toimi jääkärikenraalimajuri Einar Vihma, johtaa eittämättä Salpakarin ja Vihman elämäntapahtumien keskinäiseen vertailuun.

Salpakarissa ja Vihmassa on useita yhtäläisyyksiä. Ensinnäkin kumpikin oli papin poika.

Kumpikin harrasti ruumiinkulttuuria. Ilmari piti vielä iäkäämpänäkin fysiikastaan erityisen hyvää huolta. Vihma puolestaan oli ainakin nuorena hyvä voimistelija ja hänet valittiin Tukholman olympialaisiin vuonna 1912 varamieheksi voimistelujoukkueeseen. Vuonna 1913 Vihma kiersi voimistelukilpailuissa useassa Baltian maassa.

Kumpikin oli vapaussodan alkaessa sotilasarvoltaan luutnantti. Vihman vaatimattomaan sotilasarvoon oli ilmeisenä syynä se, että hän oli ollut huomattavan pitkiä ajanjaksoja poissa kurssilta toimiessaan Suomessa värvärinä ja ns. etappimiehenä.

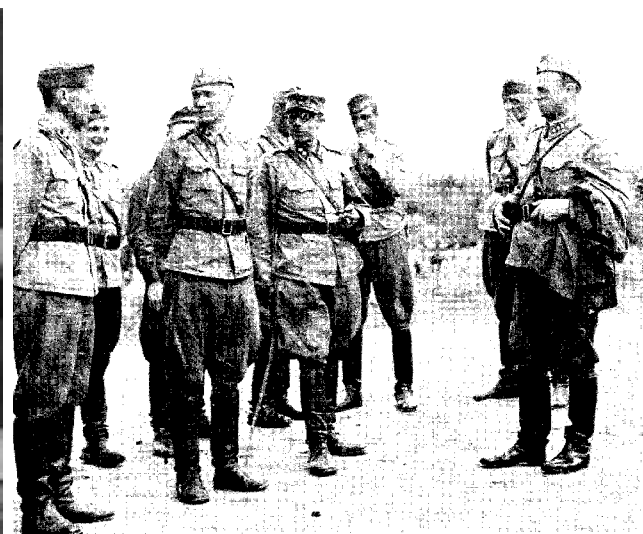
Vihmakaan ei halunnut jostain syystä itse lähteä Vianan korpiin taistelemaan Karjalan vapauden puolesta.

Kumpikin oli komea ja naisten mieleen. Jo pappilan palvelustyöt olivat pyörällä päästään komeasta ja ylimielisen ärsyttävästä maisterista. Etenkin nuori Vihma oli hänkin komea ja joutui kuvainnollisesti melkein heittelemään kivillä rumimpia naisia läheltään.

Kumpikin käytti jossain vaiheessa reilusti alkoholia. Salpakari kävi normaalisti upseerikerholla lähinnä

Ilmari Salpakari pääsee elokuvassa ripille. Oikealla 12. divisioonan esikuntaa kesällä 1941. Divisioonan komentaja eversti Einar Vihma oikealla. Hänen vieressään operatiivisen toimiston päällikkö majuri Wolf Halsti.

vain syömässä, mutta joskus harvoin juomassakin, juoden huomattavan paljon sekä helposti riitaantuen.

Vihman 1920-luvulla viettämä ”reipas elämä” lähinnä ravintoloissa veti enemmän hänen huomiotaan kun opiskelu sotakorkeakoulussa. Tällaisia kertoja tosin oli vain muutama. Mutta tietysti nämä harvatkin kerrat rekisteröitiin.

Edelleen yhteistä oli kummankin vaikeus sitoutua parisuhteeseen. Vanhempiansa toivoman vaimon löytämisen suhteen Ilmari ilmoitti, että minunkaltaiselle miehelle vaimon löytäminen ei ole helppoa. Ilmari oli liian kulunut ja kokenut. Naiset olivat hänestä kiinnostuneita, mutta Ilmari kyllästyi helposti eikä suhdetta päässyt syntymään. Lisäksi hän oli haluton luopumaan vapaasta elämästään.

Vihma puolestaan seurusteli pitkään 1920-luvulla vakavasti ja kihlautoikin, mutta raikulipoikana hairahtui laveammalla tielle. Morsian, jonkin aikaa Einarin anteeksipyyntöä turhaan odoteltuaan purki kihlauksen ja avioitui häntä pitkään piirittäneen Vihman jääkäritoverin kanssa.

Vuodesta 1934 alkaen Vihma seurusteli jääkäritoverinsa entisen puolison kanssa useita vuosia, mutta ei olisi halunnut suin surminkaan avioliittoa. Avosuhde herätti tuohon aikaan luonnollisestikin huomiota ja jopa närästystä. Ulkoisen painos-

tuksen ansiosta asianosaiset vihittiin vuonna 1936.

Molemmilta puuttui uskonnollien vakaumus

Kummaltakin puuttui uskonnollinen vakaumus. Ilmari ilmoitti, ettei ollut ateisti, mutta mielestään kyllä pakana. Hän oli uskonnon suhteen täysin välinpitämätön. Vihma taasen oli eronnut kirkosta, mikä oli aiheuttaa Vihman ruumiinsiunauksessa ja sankarihautauksessa skandaalin. Tästä pelastuttiin ainoastaan marsalkka Mannerheimin asiaan puutumisen avulla.

En voi väittää, että Salpakarin esikuvana olisi ollut Einar Vihma. Mutta, kuten edellä on todettu, paljon yhteistä näissä kahdessa mieheissä kuitenkin on. Kuten heidän kaatumisessaankin; kumpikin kaatui samoihin aikoihin kranaattikeskitykseen ja kumpikin melko turhaan.

Jääkärikenraalimajuri, Mannerheim-ristin ritari Einar Vihma kaatui 5.8.1944 Ihantalankirkonmäellä kranaatinheitinkeskityksessä, ollessaan esikuntapäällikkönsä kanssa etulinjassa seuraamassa omaa rajotettua hyökkäystä.

Jääkärieversti Ilmari Salpakari puolestaan oli lähettinsä kanssa lähdössä toisen pataljoonan komentopaikalle, kun ulommaksi harhau-

tunut kranaatti kaatoi Salpakarin. Sairaalassa everstin toinen jalka amputoitiin, mutta sirpaleita oli mennyt myös kyljestä sisään repien sisäelimiä. Ilmari ei toipunut leikkauksesta huolimatta. Hänen kuollessaan, kuten Linna kirjoittaa; ”maankuoren tärinä vapisutti koko sairaalarakennusta. Se tuli pitkin peruskalliota Talista ja Ihantalasta viestinä suuresta kuolinkamppailusta.”

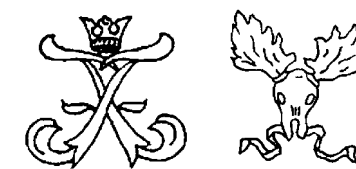
Jaakko Rinne

KÄRNÄ/KAARNA

■ Tuntemattoman sotilaan kapteeni Kaarnan esikuva mitä suurimmalla todennäköisyydellä oli jääkärikapteeni Toivo Kärnä. Linna lienee rakentanut Kaarnan henkilön Kärnä mallina käyttäen. Hän tunsu hyvin Kärnän, koska palveli aluksi varusmiehenä ja sitten reserviläisenä Kärnän johtamassa konekiväärikomppaniassa. Kärnä/Kaarnan tarina julkaistu Parole 3/2009

Jukka Knuuti

Suomalainen ratsuväki autonomian ajasta talvisotaan

Eversti Erkki Laukkanen

Kirjoittaja kertoo ratsastajan urastaan:

Aloitin ratsastuksen Kadettikoulussa syksyllä 1962. Kadettikoulun jälkeen osallistuin useiden vuosien ajan puolustusvoimien ratsuilla kansallisiin esteratsastuskilpailuihin. Paras hevoseni oli nimeltään Neppari.

1968 puolustusvoimissa päätettiin valmentaa vuoden 1972 olympialaisiin kenttäratsastusjoukkue, johon tulini valituksi. Olympia-hanke hiipui kuitenkin ratsujen vaatimattomaan tasoon. Myöhemmin kilpailin vielä 110–120 cm tasolla

Vuonna 1989 minut määrättiin Helsingin varuskunnan ratsastusohjaajaksi. Kadettikoulun hevosten huutokaupasta 1994 ostin omakseni nimikkonani olleen MrDomfalkin. Olin hypännyt sillä Santahaminassa joitakin 120 cm esteratoja, mutta Tuomarinkylässä jatkoimme alemmissa luokissa.

MrDomfalkilla voitin keran Tuomarinkylän Ratsastajien mestaruuden ja sijoituin muutamia kertoja veteraanien mestaruuskilpailuissa. Osallistun edelleen säännöllisesti Upseeriratsastajien toimintaan niin ratsastajana kuin valmentajana.

Ensimmäinen suomalainen ratsuväkiyksikkö, Suomen Rakuunarykmentti perustettiin Lappeenrantaan 1889. Rykmentin opetuseskadroonassa koulutettiin Venäjän ratsuväessä palvelleiden suomalaisten upseerien johdolla omat suomalaiset aliupseerit. Nämä vuorostaan kouluttivat suomalaiset asevelvolliset, joiden palvelusaika oli kolme vuotta. Rykmenttiä varten tuotiin Venäjältä Suomeen 388 ratsua. Hevosten tuonti vakiintui pariinsataan hevoseen vuodessa. Lappeenrannan varuskuntaan rakennettiin kolme kasarmia, avara ratsastusmaneesi ja sen ympärille seitsemän tallirakennusta ja muut tarpeelliset rakennukset. Jokaisella eskadroonalla oli oma tallirakennus, johon mahtui 113 hevosta. Lappeenranta säilyi Helsingin ohella toisena ratsastuskeskuksena vuonna 1901 tapahtuneesta Rakuunarykmentin hajottamisesta huolimatta. Suomen rakuunarykmentin ammattitaitoisen henkilöstön merkitys oli suuri ratsuväen uudelleen muotoutumisessa vuodesta 1918 alkaen.

Ratsuväen perustaminen

Seinäjoella perustetun Uudenmaan Rakuunarykmentin (URR) vahvuus oli maaliskuun alussa 1918 yhteensä 568 miestä ja 536 hevosta. Helmikuun aikana oli tykistölle annettu 120 hevosta. Sodan loputtua rykmentti siirtyi Helsinkiin Kampin ka-

Saksanniemeläiset matkalla Seinäjoelle Lapuan valtauksen jälkeen 1918. Osa hevosista saatu sotasaaliina venäläisiltä. SA-kuva

sarmialueelle.

Joensuussa helmikuun lopulla 1918 perustettu Karjalan Ratsujääkäriykmentti (KRjR) sai toista sataa sotasaalishevosta ja loput ostettiin maanviljelijöiltä. Ne olivat ratsuiksi kouluttamattomia ja rehuilanteesta johtuen huonokuntoisia. Huhtikuun alussa hevostuho oli noin 300, joten vajausta oli satakunta hevosta. Tampereen valtauksen jälkeen 6.4. tuli sotasaalishevosia niin paljon, että ratsuja oli riittävästi. Sodan loputtua rykmentti sijoitettiin eri vaiheiden jälkeen Hämeenlinnaan, jossa sen nimi vaihdettiin Hämeen Ratsurykmentiksi (HRR).

Kolmas ratsurykmentti perustettiin kesällä 1918 Viipurissa, missä se nimekseen Suomen Rakuunarykmentti. Kun KRjR:n nimi vaihdettiin Hämeenlinnassa, niin sen vanha nimi Karjalan Ratsujääkäriykmentti (KRjR) annettiin Viipuriin sijoitetulle Suomen Rakuunarykmentille. Tämä rykmentti lakkautettiin jo 1.1.1921, kun ratsurykmentit siirrettiin Lappeenrantaan ja niistä muodostettiin Ratsuväkiprikaati.

Itsenäisen Suomen ratsuväen ensimmäiset hevoset olivat pääosin venäläisiä 1918 Pohjanmaalla sotasaaliiksi saatuja ratsuja. Sotasaaliiksi jäi suuria määriä venäläisille ratsuväki- ja tykistö-osastoille kuuluneita ratsuhevosia, kuten Kokkolan valtauksen yhteydessä kokonaisen

Luurankotakit paraatikuussa.

Tilava oli talli 1920-luvulla. Ratsuväen kapitulanttikoulun asevelvollisia tarkastukseen järjestäytyneinä.

Ratsastuksen alkeet harjoiteltiin puuhevosilla.

Ratsuväkiprikaatin komentaja Georg Palmroth ja adjutantti ratsu- mestari Boisman.

venäläisen ratsurykmentin hevoset. Venäläiset hevoset olivat osin hyvin surkeassa kunnossa, mutta joukossa oli useita satoja käyttökelpoisia. Vaikka näiden hevosten kunto olikin huono, niistä oli ratsumiesten koulutuksen kannalta se hyöty, että ne olivat ratsuina tottuneet kantamaan ratsastajaa. Täydennystä suoritettiin ostamalla hevosia maanviljelijöiltä. Satuloita saatiin sekä sotasaaaliiksi että ostamalla Oulusta Åströmin tehtailta. Rasittava talvi 1918 ja sitä seurannut rehujen puute sekä kulkutaudit tekivät suurta tuhoa sotasaaaliiksi saadussa, osittain hyvinkin hyvässä hevoscannassa. Hevosille jouduttiin syöttämään paljon ”täytettä” kuten selluloosaa ja olkisilppua. Näistä syistä hevosten käyttöä jouduttiin rajoittamaan mm antamalla ravaamis- ja laukkaamiskieltoja. Samoin laiduntamiseen piti kiinnittää suurta huomiota.

Ratsujen hankittiin koti- ja ulkomaista

Olojen vakiinnuttua aloitettiin ratsujen järjestelmällinen hankinta. Ratsuväen johto ja kilparatsastusta harrastavat siviilit esittivät ratsurykmenteille hankittavaksi näyttävät lämminverihevoset. Hevosjalostusliitot puolestaan olivat varmoja, että suomenhevonen olisi sopiva myös sotilasratsuksi. Suomenhevoscankirja oli perustettu jo 1907 ja vuonna 1924 se jaettiin kahteen osaan, raskaaseen ja keveään työhevoseen, joista kevytmuotoisen työhevosen katsottiin soveltuvan myös sotilasratsuksi. Suomenhevoseen päädyt-

tiin sekä taloudellisista että hevosten soveltuvuuteen liittyvistä syistä. Kokenut jo vapaussodasta osoitti, että vähään tyytyväinen suomenhevonen sopeutui talveen ja pärjäsi hyvin erilaisissa maasto-olosuhteissa.

Aliupseeristolle ja miehistölle pyrittiin valitsemaan ratsuiksi kevytmuotoisia suomenhevosia, jotka ostettiin eri puolella maata vuosittain järjestetyissä valtion hevosotoissa. Hevosia hankittiin vuosittain noin 400–500 kappaletta, joista noin puolet oli tarkoitettu ratsuiksi.

Upseereiden ratsuiksi oltiin valmiita hankkimaan lämminverisiä, jotta he niillä kilpaillessaan lähentäisivät puolustusvoimia yhteiskuntaan. Maatalousnäyttelyjen yhteydessä järjestettiin suuria kansallisia ratsastuskilpailuja. Huomattavaa on, että 1940-luvulle saakka gentlemanit ja upseerit, naiset, aliupseerit ja poliisit kilpailivat kaikki omilla sarjoissaan. Lämminveriratsuille ja suomenhevosille oli myös omat kilpailuluokkansa.

Rauhanajan ensimmäinen suuri hevoshankinta suoritettiin Englannista vuonna 1919. Sieltä ostettiin yhteensä 250 ratsua, jotka lokakuun lopussa purettiin laivasta Helsingin Jätkäsaareen.

URR sai niistä 82 ja HRR 45-50. Loput jaettiin Karjalan Ratsujäkkärykmentille ja muille aselajeille. Näillä hevosilla oli mielenkiintoinen historia. Kenraali Adolf Ehrnroothin mukaan ratsut olivat alkuperältään Australiasta ja Uudesta Seelannista ja ne olivat olleet ensimmäisen maailmasodan aikana kenraali Allenbyn Desert Mounted Corps-joukoissa

Palestiinassa taistelemassa turkkilaisia ja vähäisiä saksalaisia joukkoja vastaan. Ne olivat laadultaan hyvin epätasaisia, mutta joukossa oli hyviäkin. Ne olivat äärettömän kovia, koska ne olivat tottuneet ryntäilemään Palestiinan aavikoilla. Niillä ei ollut papereita, mutta ulkonäön perusteella osa oli täysverisiä, osa raskasmuotoisia huntareita ja kaikkea siltä väliltä. Adolf Ehrnroothilla, joka Kadettikoulun jälkeen astui kornettina URR:n palvelukseen 1924, oli käytössään kaksi näistä hevosista, joista Jehu-nimisellä hän sai ensimmäisen voittonsa vuonna 1926. Ratsuväen upseerit kilpailivat näillä englantilailla ratsuilla 1920-luvun lopulle saakka.

Puolustuslaitoksella oli yli 3 000 hevosta

Valtioneuvoston vuonna 1928 asettaman komitean mietinnön pohjalta säädettiin 13.2.1931 laki valtion hevossiittolan ja hevoshoitokoulun perustamisesta sekä puolustuslaitoksen hevosvarikon ja ratsukoulun sijoittamisesta Ypäjälle. Sinne rakennettiin tallit Hevosvarikolle ja Ratsukoululle, samoin ratsastusmaneesi sekä kasarit ja huoltotilat. Remonttikoulu muutti Ypäjälle 1.10.1933 Lappeenrannasta mukanaan 104 hevosta ja vielä samana syksynä ostettiin runsaat 50 hevosta lisää. Puolustuslaitoksen Hevoshuoltokoulu aloitti toimintansa Ypäjällä vuonna 1934 ja Valtion Hevossiittola 1937.

Puolustuslaitoksen hevosvahvuus oli 1.12.1924 yhteensä 3089 hevosta, joista vetohevosia oli 1297 ja

ratsuja 1783 (näistä 1200 kuului Ratsuväkiprikaatiin). Hevosvahvuus oli 1.12.1936 yhteensä 3012 hevosta, joista vetohevosia 1076 ja ratsuja 1936 (RvPr 1495 ratsua). Vuosittainen hevospoistuma lähenteli 10 prosenttia.

Ratsuja koulutettiin periaatteessa kaksi vuotta, ensimmäinen vuosi Lappeenrannassa kanta-eskadronissa ja vuodesta 1933 lähtien Remonttikoulussa Ypäjällä ja toinen vuosi joukko-osastoissa. Ensimmäisen vuoden jälkeen hevosen piti pystyä keveään joukko-osastopalvelukseen ja toisen vuoden jälkeen kaikkiin ratsuväen tehtäviin. Puolustuslaitoksen tilastojen mukaan ensimmäinen vaihe Remonttikoulussa näyttää jääneen kuitenkin vain noin puoleen vuoteen. Remonttikoulu luovutti kouluttamansa ratsut joukoille kaksi kertaa vuodessa, tammikuussa ja heinäkuussa, ylieläinlääkärin (yliremonttiupseeri) koulutustarkastuksen jälkeen. Esimerkiksi tammikuussa 1932 luovutettiin 86 ratsua, kesäkuussa 1932 105 ratsua, heinäkuussa 1933 yhteensä 75 ratsua (ostettu syksyllä 1932) ja tammikuussa 1934 yhteensä 94 ratsua (ostettu alkukesästä 1933).

Ratsut pääasiassa suomenhevosia

Koulutettavat ratsut (remontit) olivat pääosin suomenhevosia, mutta joukossa oli aina joitakin yksittäisiä eri kasvattajilta ostettuja lämminverihevosia. Koulutuksen suorittivat kanta-aliupseerit (ratsuväapelit ja kersantit) sekä ratsuttajaoppilaat ja joukko varusmiehiä. Koulutuk-

sen jälkeen Remonttikoulun johtaja lähetti ylieläinlääkärille luettelon ratsuista koulutustarkastusta ja hevosjakoa varten. Kustakin hevosesta oli yksilöntietojen lisäksi maininta soveltuvuudesta, mahdollisista vioista ja muista erityispiirteistä. Soveltuvuudesta todettiin esimerkiksi: ”sopiva ratsuväen upseerille, sopiva jalkaväen upseerille, sopiva ratsuväen aliupseerille, tyydyttävä tai sopiva miehistöratsu.”

Muita mainintoja olivat mm huono säkä, notkoselkä, huonot etujalat, pieturi, usein kiimassa, vihainen tai vihainen tallissa, potkuri, ei hyppää tai hyppää pystyyn, hermostunut.

Ratsuväellä oli 1920-luvun lopulle saakka puute lämminverihevosista. Kotimainen jalostus ei tuottanut lämminverihevosia riittävästi, vaan hankintoja jouduttiin suorittamaan ulkomailta. Vuonna 1928 säädettiin puolustusvoimien asemaa ja budjettia koskeva laki. Tämä mahdollisti jo seuraavan vuonna ensimmäisen Unkariin suuntautuneen hankintamatkan. Unkarista hankitut ns. remonttihevokset koulutettiin Lappeenrannassa Remonttikoulussa ja ne jaettiin 1931 ratsuväen upseerien käyttöön. Nämä unkarilaiset menestyivät hyvin 1930-luvun niin kansallisissa kuin kansainvälisissä kilpailuissa (mm Lars Rönnqvistin Istwan, A Ehrnroothin Furioso-rotuinen Immo sekä Eero Leppäsen Hilsu). Yksittäisiä lämminveriratsuja hankittiin myös Ruotsista, Saksasta ja Puolasta. Näiden lisäksi hankittiin hevosia Viron puolustusministeriöltä ainakin kolme kertaa (19 ratsua 4.5.1934, 40 rat-

sua 10.7.1935 ja 3.7.1937 yhteensä 37 hevosta, joista 19 oriita). Virosta ostetut hevoset olivat kouluttamattomia ”remontteja”, jotka koulutettiin Ratsukoulussa Ypäjällä. Viimeisimmässä ostossa ei käytetty rahaa, vaan hevoset vaihdettiin sotatarvikkeisiin.

Jokaisella upseerilla oli nimikkohevon

Ratsuväkiprikaatin aktiiviupseerilla oli jokaisella nimikkohevon ja rykmentin komentajalla kaksi. Muita hevosia kutsuttiin numerohevosiksi, vaikka lämminveriratsun karvaan ei numeroa leikattukaan. Käytännössä lomien ja komennusten johdosta upseerilla saattoi olla kuitenkin 2-3 ratsua huolehdittavanaan. Joillakin oli palvelushevosen lisäksi myös oma yksityinen hevonen, mutta alhaisesta palkkatasosta johtuen varsinkaan nuorilla upseereilla ei ollut tähän varaa. Tilastojen mukaan 1930-luvulla puolustuslaitoksen huollossa eri korvausta vastaan olleiden ratsujen määrä vaihteli 3 ja 9 välillä.

Helsingin vuoden 1940 olympialaisia varten kävi sotaväen ylieläinlääkäri J.S. Talvitie yhdessä ratsumestari Bäckmanin ja majuri von Essenin kanssa Englannissa vuonna 1938 viisiotteluhevosten ostosmatkalla. Ryhmä testasi 300 hevosta, joista 92 valittiin. Hevoset olivat hunter-tyyppisiä ja niiden laatua pidettiin hyvänä hintaan verrattuna. Varat ostoon myönsi eduskunta. Samalla matkalla käytiin ostamassa Ranskasta neljä hienoa, valmiiksi koulutettua ratsua suo-

Uudenmaan ratsurykmentti paraatissa. SA-kuva

malaisten kilpailijoiden käyttöön (Adolf Ehrnrooth Lilia, Oiva Luomala Isidora ja Mauno Roiha Halte-la). Viisiotteluhevokset koulutettiin Lappeenrannassa Olympia-tallinimissä erikoisyksikössä. Koulutuksesta vastasi ratsumestari Lars Rönnquist johdossaan yksitoista aliupseeria ja viisi ratsuttajaa. Sodasta johtuen olympialaiset jäivät pitämättä ja ratsut joutivat rintamalle ratsuväkiprikaatiin liitettynä

Osa jääkäreistä oli ratsuväkikoulutettuja

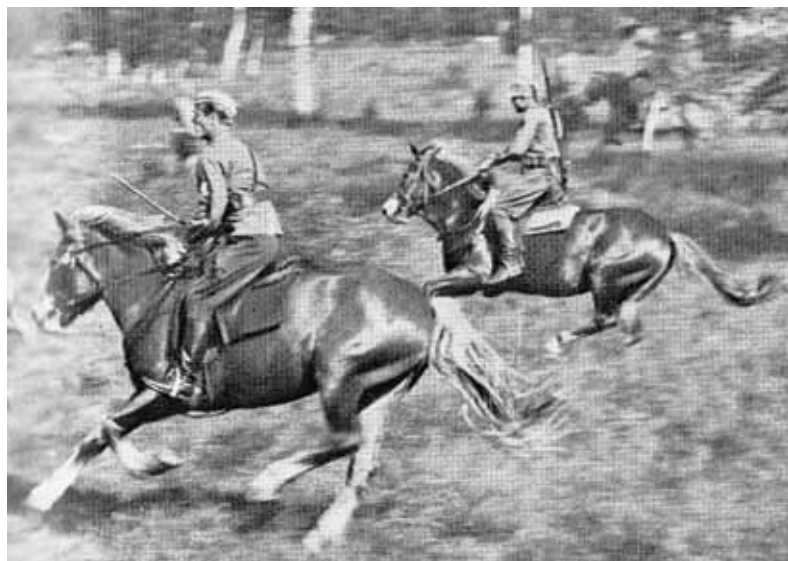
Suomalaisen ratsuväen perusopit näyttävät tulleen Venäjältä siellä ratsuväkimuodostelmissa palvelleiden suomalaisten upseereiden välittämänä samoin kuin ne olivat välittyneet jo Suomen Rakuunarykmenttiin (1889-1901). Tärkeässä osassa olivat esimerkiksi kenraali Mannerheim sekä eversti Viljo Forssell ja Oskar Wilkama.

Myös ratsujoukkojen käyttöperiaatteet, taktiikka ja koulutus perustuivat aluksi venäläisiin, suomeksi käännettyihin ratsuväkihjesääntöihin. Oppeja tuli luonnollisesti myös Ruotsista ja Saksasta jääkäreiden välityksellä sekä vuoden 1918 lopulle maassa olleiden saksalaisten upseereiden ja ratsuväepeleiden toimesta. Myöhemmin myös saksalaisia ohjesääntöjä käännettiin suomeksi. Saksalaisilta jäi Suomeen myös joitakin ratsuja.

Osa jääkäreistä sai Saksassa ratsuväkikoulutuksen erillisessä rat-

sujääkäriosastossa. Ratsuosasto (37 henkilöä) saapui jääkärien pääosan mukana 25.2.1918 Vaasaan, mistä osa henkilöstöä siirtyi Uudenmaan Rakuunarykmenttiin ja pääosa (27 henkilöä) Joensuuhun perustamaan Karjalan Ratsujääkärirykmenttiä. Ratsujääkäriosastossa upseereiksi ylennetyt kuten Aarne Sihvo, Erkki Raappana, Åke Wahren ja Leo Ekberg olivat myöhemmin merkittävästi vaikuttamassa suomalaisen ratsuväen ja ratsastusurheilun kehittämiseen.

Varsinainen ratsastuskoulutus ratsurykmenteissä voitiin aloittaa pienessä mitassa syksyllä 1918 ja seuraavana vuonna upseerien ja aliupseerien päivittäinen ratsastuskoulutus tehostui hevosten kuntouduttua. Kevättalvella 1919 järjestettiin Helsingissä URR:n yhteydessä toimineessa harjoituskadronassa kaksi kolmen kuukauden ratsastuskurssia, toinen upseereille ja toinen aliupseereille. Upseerikurssille osallistui 32 upseeria, joista puolet oli jalkaväestä ja loput tasan tykistöstä ja ratsuväestä. Kurssien johtajana toimi entinen Venäjän ratsuväen upseeri, kuuluisasta Nikolain Ratsuväkiopistosta valmistunut ja siellä myös opettajana toiminut, vanha kilparatsastaja, majuri (myöhemmin eversti) Aejmeläus-Äimä. Upseerikurssin johtajana toimi Skånen Husaarirykmentissä palvellut ja Kungliga Ridskolanin Strömsholmassa käynyt ruotsalainen ratsumestari (myöhemmin eversti-luutnantti) Henry Cleveland. Hänen

Ratsuväki edusti taistelulentällä liikettä vielä 1920-luvulla.

apulaisenaan toimi kornetti (myöhemmin ratsumestari) Matti Koski, joka oli palvellut vanhassa Suomen Rakuunarykmentissä ja toimi harjoituskadronan hajottamisen jälkeen Kadettikoulun ratsastuksenopettajana vuoteen 1927. Kurssin jälkeen järjestettiin ensimmäiset yleiset ratsastuskilpailut itsenäisessä Suomessa.

Kenttätykistön väki ratsasti

Ratsastus kuului luonnollisesti myös tykistöupseereiden koulutukseen jo vuodesta 1918 alkaen, koska tykistö oli pääosin hevosveistoista. Puolustuslaitoksen ratsuhevostakin kolmasosa kuului 1920- ja 1930-luvuilla muille joukoille kuin ratsuväelle kuten tykistölle ja eri sotakouluille. Tykistössä kantahenkilökunnalle ratsastuskoulutus kuului yhtä luonnollisena asiana kuin ajokortti tänä päivänä. Asevelvollisista ratsastuskoulutuksen saivat tykistin johtajat ja tykkivaljakkojen ratsurit.

Ratsastuskoulutuksen perusteellisuudesta ratsuväen alkuajoilta HRR:ssä kuvaa majuri Yngve Bützow seuraavasti: Opettajina toimivat silloinen rykmentin komentaja Bogislaus von Hohenthal ja majuri H. Alftan. Opetus oli niin ehdottoman perusteellista ja ankaran täsmällistä, että sen aikuiset ratsastajat tasapainoon ja mukautuvaisuuteen sekä itsensä ja hevosten hallintaan nähden olivat paljon edellä myöhempien aikojen saman verran ratsastaneisiin

Suojelukunnalla olisi omat ratsuväkijoukkonsa.

verrattuna. Todellinen 'jynsäys' jalustimitta, vikellysharjoitukset välipalana, esteratsastusharjoitukset jalustimitta ja todella hurjat maastoratsastukset Hämeenlinnan vaikeassa maastossa, opettivat kyllä ratsastajaa pitämään yhtä hevossensa kanssa."

Eversti Viljo Forssellin, kuuluisan kouluratsastajan ja hippologin, nimittämisellä kaikkien Helsingissä toimineiden sotakoulujen ratsastuksen opettajaksi vuonna 1924, oli suuri merkitys upseerien ratsastustaidon kehittymiselle. Hänellä oli vankka ratsastuskokemus Venäjän ratsuväestä ja Pietarin ratsuväkiakatemiasta. Siellä hän oli tutustunut syntyjään englantilaiseen, mutta Ranskassa koulutuksen saaneeseen, maailmankuuluun hippologian asiantuntijaan James Fillisiin, jonka oppeja hän levitti Suomessa.

Oppia ulkomaiden ratsuväenkouluista

Ratsuväkiprikaatissa saadun ratsastus- ja ratsuväkikoulutuksen ei katsottu kuitenkaan riittävä, vaan useita upseereita komennettiin ulkomaiden ratsuväenkouluihin saamaan lisäopetusta ratsastuksessa ja oman aselajinsa muissa taidoissa. Kaksikymmenluvun alussa kaksi upseeria komennettiin Ranskaan Samurin ratsuväenkouluun, neljä upseeria Italiaan Pinerolen ratsuväenkouluun, kaksi Puolaan ja yksi Ruotsiin Strömsholmaan. Vuosikymmenen lopulla komennukset suun-

nattiin Ruotsiin ja Saksaan. Hyvänä esimerkkinä koulutuksen tehokkuudesta mainitaan luutnantti Hans von Essenin hyvä menestys Amsterdamin olympialaisissa 1928 kaksi vuotta Strömsholman kurssin jälkeen.

Ratsuväen koulutus perustui pitkälle 1930-luvulle saakka "suljettuun harjoitukseen" eli rivistöharjoitukseen. Heti kun alokas oli saavuttanut tietyn varmuuden ja taidon ratsastuksessa, aloitettiin rivistöharjoitukset aluksi ryhmän ja myöhemmin koulutuksen edistyessä eskadronan puitteissa rykmentin osana. Harjoituspaikkana oli Lappeenrannan lähes kolme kilometriä pitkä ja 05,-3 km leveä, avoin ja melko tasainen leirikenttä, jolla maan ollessa sulana saattoi "ratsuväkiäksiisiä" yhtä aikaa olla suorittamassa jopa 10 eskadronaa. Harjoitusten tarkoituksena oli saada yksiköt torvella annettujen signaalien mukaan siirtymään ratsain muodostelmasta toiseen. Puolet ratsumiesten ja rakuunoiden päivästä oli varattu hevospalvelusta varten ja toinen puoli yleissotilaallista ja jalkaväenkoulutusta varten.

Miekka kuului ratsuväen satulavarustukseen aina jatkosodan etenemisvaiheeseen saakka ja miekankäyttöä myös harjoiteltiin. Lisäksi järjestettiin kilpailuluontoisia tapahtumia, jossa laukkaavan hevosen selästä lyötiin miekalla poikki kentälle asetettuja vitsaksia ja oljesta tai savesta valmistettuja malleja. Leirikentällä suoritettiin myös "atakkeja" paljastetuin sapelein. Täl-

Vikellys on kuntoa ja taitoa edellyttävä ratsuväen harjoitusmuoto.

laista koulutusta on usein arvioitu vanhanaikaiseksi eikä vastaavan 1900-luvun sodan olosuhteita. Ratsuväen henkilöstö on puolustautunut sanomalla sen kehittäneen rohkeutta ja ratsuväen henkeä.

Konekivääri vei ratsuväen taisteluista

Viimeiset suuret ratsuväkitistelut käytiin I maailmansodassa. Piikki-lankaesteet, schrapnellit ja Maxim-konekivääri aiheuttivat niin suurta tuhoa että II maailmasodassa hevosia käytettiin lähinnä joukkojen siirtoihin ja kuljetustehtäviin. Useilla armeijoilla oli tosin vielä ratsuväkimuodostelmia lähinnä itärintamalla (esim. Puolalla 70 000 ratsumiestä ja NL:lilla useita ratsuväkiarmeijakuntia), mutta siellä, kuten Suomessakin ratsuja käytettiin vaikeakulkuisissa maastoissa sivustojen suojaamiseen ja partiointiin sekä nopeisiin joukkojen siirtoihin. Eri rintamilta löytyy esimerkkejä siitä, kuinka ratsuväki pystyi yllättäviin jopa 100 kilometrin siirtymisiin vuorokauden aikana. Ratsuväkeä käytettiin usein myös yhdessä panssarijoukkojen kanssa niiden sivustojen suojaamiseen. Viuhkosketuksen jälkeen ratsumiehet taistelivat jalkautuneena joka kolmannen miehen sitoutuessa hevosen paikallaan pitämiseen.

Erkki Laukkanen
eversti (evp)

Rannikkolaivaston aluksia noin v. 1935 Raumalla. Etualalla sukellusveneet Vesihiihi ja Iku-Turso, sukellusveneiden takana niiden emälaiva (miinalaiva) M-1 (myöhemmin Louhi) ja Iku-Turson tornista oikealle taustalla panssarilaiva, ilmeisesti Väinämöinen. Kuvassa on osuvasti mukana uuskaupunkilaisen J. A. Zachariassenin varustamon hl Saint Stephen edustamassa maallemme elintärkeää ulkomaankauppaa, jonka suojaaminen oli – ja edelleen on – yksi merivoimien päätehtävistä. (Kuva Maunu Auvinen)

Suomalaiset sukellusveneet neuvostolaivaston sukellusveneiden vastustajina vuonna 1942

YE-KOMENTAJA VISA AUVINEN

Vuonna 1927 hyväksyi eduskuntamme laivastolain, johon sisältyi kolme 400 tonnin ja yksi 100 tonnin sukellusvene.

Näistä veneistä 400 -tonniset rakennettiin Turussa ja ne valmistuivat vuosina 1930 ja 1931. Alukset saivat nimekseen *Vetehinen*, *Vesihiihi* ja *Iku-Turso*.

Visa Auvinen on yleisesikuntakomentaja evp., Suomen Joutsenen Valtameripurjehtijain Perinneyhdistys ry:n puheenjohtaja ja lukuisien merihistoriallisten julkaisujen toimittaja ja kirjoittaja. Tämä kirjoitus on julkaistu Sotaveteraani-lehdessä. Parole julkaisee kirjoittajan luvalla

Veneiden suunnittelussa ja rakentamisessa oli mukana saksalaisia hollantilaisen peiteyrityksen kautta.

Isojen veneiden pituus oli 63,5 metriä, niiden nopeus pinnalla oli 12,5 ja sukelluksissa 8,5 solmua.

Veneiden pääaseistuksena olivat torpedot; keulassa oli kaksi ja perässä kaksi torpedoputkea. Torpedoita oli kaikkiaan mukana kuusi.

Alukset oli varustettu myös miinanlaskuun. Rungon sisällä sivuissa pystyasennossa oleviin kymmeneen miinakuiluun mahtui yhteensä 20 miinaa.

Keulakannella oli veneissä ruotsalaisvalmisteinen 76 mm:n Bofors-tykki, jota voitiin käyttää myös ilmatorjuntaan. Lisäksi aseistukseen kuului yksi 20 mm:n Madsen it-tykki.

Pienin veneistä valmistui Helsingissä vuonna 1930 – se sai nimekseen *Saukko*.

Vielä yksi sukellusvene liitettiin laivastoomme. Turussa valmistui Crichton Vulcan -telakalta vuonna 1933 saksalaisten tilaama ja maksama 250 tonnin sukellusvene. Se oli saksalaisen rannikkosukellusveneen prototyyppi, jonka perusteella vuoden 1935 jälkeen Saksassa rakennettiin lopulta 25 venettä. Veneen ensimmäinen nimi oli telakan rakennusnumeron mukaan CV-707, mutta kun Suomen valtio lunasti aluksen, se sai nimekseen *Vesikko*. *Vesikko* on ainoa ”henkiin jäänyt” sukellusveneistämme. Se on museoituna Suomenlinnassa,

Tilanne Pohjois-Itämerellä 1942

Neuvostolaivasto oli saksalaisten etenemisen myötä Virossa tunnettu Suomenlahden pohjukkaan Le-

ningradin alueelle. Saksalaiset ja suomalaiset pintavoimat hallitsivat Suomenlahtea ja Itämeren pohjoisosaa. Tehokkain ja lähes ainoa ainakin osittaiset toimintaedellytykset omaava neuvostoliiton aluslaji oli sukellusvene.

Sukellusveneiden toimintaa rajoittivat Suomenlahden yli rakennetut mittavat miinoitteet. Veneiden kohteina olivat Suomen meriliikenne, saksalaisten ja ruotsalaisten meriliikenne ja etenkin ruotsalaista malmia Pohjanlahdelta Saksaan kuljettavat rahtialukset.

Toiminta-alueelle siirtyminen tapahtui Lavansaaren tukikohdan kautta. Suomalaiset pystyivät havaitsemaan pintakulussa olevia veneitä ja käynnistämään vastatoimet veneiden jäljittämiseksi ja tuhoamiseksi. Etenkin suomalaisten hallussa oleva Somerin linnoitussaari oli hyvä tähytyspaikka, ja niinpä vihollinen pyrki valtaamaan saaren 8.7.1942. Somerin taistelun nimellä tunnettu tapahtuma päättyi kuitenkin 9.7.1942 (laivastomme vuosipäivä) puolustajan voittoon – maihinnousuun osallistuneesta laivasto-osastosta vihollinen menetti ainakin 16 moottoritorpedo- ja vartiovenettä.

Vuoden 1942 keväällä neuvostolaivastolla oli käyttövalmiina noin 30 sukellusvenettä. Veneet lähetettiin tehtäväalueelleen Pohjois-Itämerelle kolmena eri ryhmänä. Ensimmäinen kymmenen veneen ryhmä lähti liikkeelle toukokuun

lopulla, toinen kymmenen veneen ryhmä elokuun puolessavälissä ja kolmas 16 veneen ryhmä muutama alus kerrallaan syyskuun puolesta välistä alkaen.

Vuonna 1942 operatiivisessa tehtävässä olleista kaikkiaan 36 sukellusveneestä neuvostolaivasto menetti 12. Puolet niistä tuhoutui miina-ajossa ja puolet suomalaisten laivastovoimien toimesta. Laivastomme alukset upottivat sukellusveneitä seuraavasti:

- 15.07.42, miinalaiva *Ruotsinsalmi* ja VMV 16, Kalbådagrundin kaakkoispuoli, suv Štš-317,
- 15.08.42, VMV 5, Suursaaren pohjoispuoli, suv M-97,
- 12.10.42, VMV 13 ja VMV 15, Tiiskerin eteläpuoli, suv Štš-311,
- 21.10.42, suv *Vesihiihi*, Ahvenanmeri, suv S-7,
- 27.10.42, suv *Iku-Turso*, Ahvenanmeri, suv Štš-320 ja
- 05.11.42, suv *Vetehinen*, Ahvenanmeri, suv Štš-305.

Sukellusvene sukellusvettä vastaan Ahvenanmerellä

Ensimmäinen kouriintuntuva havainto neuvostosukellusveneiden toiminnan alkamisesta Ahvenanmerellä oli suomalaisen höyrylaiva *Argon* torpedointi kesäkuussa Bogskärin lounaispuolella. Suomen meriliikenne ohjattiin nyt rannikkovesille ja aloitettiin kauppalaivojen saattotoiminta. Toinen torpedoin-

ti tapahtui syyskuun puolivälissä, maalina oli nyt Ahvenanmerellä saattuessa mukana ollut h/l *Bonden*.

Sukellusvenelaivueen komentaja teki nyt esityksen laivueen käyttämiseksi Ahvenanmerellä meriliikenteen suojana. Esitys hyväksyttiin ja kolme suurinta venettä *Vesihiihi*, *Vetehinen* ja *Iku-Turso* siirrettiin alueelle elokuussa – tukikohtana oli Maarianhamina.

Suomalaisten sukellusveneiden torjuntakohteina ja maaleina tulivat nyt olemaan sukellusveneet. Niinpä kehitettiin uusi tavanomaisesta poikkeava taktiikka. Veneet olivat päivisin saattotehtävissä Suomen ja Ruotsin välillä Ahvenanmerellä liikkuvia saattueita suojaamassa ja öisin valvomassa – väijymässä – kaapeikkoalueilla vihollisen sukellusveneitä. Veneet oli maalattu hyvin tummin värein ja tunnistamista varten kannelle maalattiin keltainen tunnusmerkki. Peräkannelle sijoitettiin neljän syvyyspommin pudotin, melko harvinaislaatuinen ratkaisu sukellusveneillä, sillä se esti niiden sukeltamisen. Tarkoituksena olikin käyttää veneitä pinta-alusten tapaan.

Ensimmäinen viholliskosketus saatiin kuitenkin vasta lokakuussa.

Vesihiihi torpedoi vihollisveneen

Lokakuun 21 päivänä suv *Vesihiihi* päällikkönään kapteeniluutnantti Olavi Aittola oli partioimassa Ah-

Sukellusvene Vesihiihi torpedoi vihollisen sukellusvene S-7:n Ahvenanmerellä v. 1942. Kuvassa saman vuoden joulukuulta näkyvät peräkannella sukellusveneen aseistukseksi harvinaiset syvyyspommit. (Kuva SA-kuva)

venanmeren eteläosassa, *Vetehinen* pohjoisosassa. Kumpikin veneistä oli horisontin ”tummalla” puolella – valinta oli oikea!

Vesihiihdeltä havaittiin vihollisen sukellusveneeksi heti tunnistettu kohde lännen suunnassa. Vene oli matkalla pohjoiseen, ilmeisesti Pohjanlahdelle. *Vesihii*si lähti heti täyttä vauhtia kohti venettä. Kun oli tultu ampumaetäisyydelle eli noin 3000 metrin päähän laukaistiin toinen keulatorpedoista. Kun näytti siltä, että torpedo olikin mennyt ohi, avattiin tuli keulan 76 mm:n Bofors-tykillä. Silloin nousi korkea tulenliekki maalin peräosassa ja muutamassa sekunnissa maali upposi. *Vesihii*si ajoi uppoamispaikalle, jossa pelastettiin merestä neljä miestä. He olivat komentotornissa olleet laivan päällikkö ja kolme matruusia.

Upotettu vene oli S-7. Vene oli meikäläisiä veneitä kaksi kertaa suurempi. Se oli nopeampi ja sen päätykin kaliiberi oli 100 mm. Aluksen päällikkö oli S. P. Lisin. Vene oli toisella matkallaan. Edellisellä matkalla se oli upottanut neljä kauppalavaa; kaksi ruotsalaista, yhden saksalaisen ja yhden suomalaisen (h/l *Pohjanlahti*).

Vuorossa Iku-Turso

Lokakuun lopulla 26.10.1942 sukellusvene *Štš-307* oli onnistunut upottamaan rikkikiisulastissa olleen suomalaisen h/l *Betty H:n* *Iku-Turso* ja *Vesihii*si lähtivät Maarianhaminasta heti takaa-ajoon. Vihollisalusta ei heti löytynyt. Sitten nousi kapteeniluutnantti Eero Pakkalan komentossa olleen *Iku-Turson* keulan edessä noin 100 metrin päässä vieras sukellusvene. Se ohitti *Iku-Turson* kovaa vauhtia ajaen noin 30 metrin päästä. Suomalaisvene avasi tulen komentosillalla nopeasti toimintakuntoon saatavalla 20 mm:n Madsen-konetykillä. Vihollisveneen komentotornissa havaittiin monta osumaa, mutta ne eivät estäneet sen sukeltamista. Kyseessä oli *Štš-307*, jonka tiedetään palanneen tukikohtaansa.

Edellisen tulitustapahtuman jälkeen saatiin saman päivän iltana

uusi kuunteluhavainto sukellusveneestä, mutta se hävisi. Ääni kuitenkin havaittiin uudestaan ja kuuntelulaitteen ilmoittamassa suunnassa havaittiin pintakulussa oleva vihollisen sukellusvene. *Iku-Turson* päällikkö ampui maalia kohti kaksi torpedoa. Toinen niistä räjähti veneen tornin peräpuolella. Sitä ennen oli kuitenkin – kuten *Vesihii*denkin hyökkäyksen yhteydessä – pelätty torpedojen menneen ohi ja alettu ampua vihollisvenettä keulan 76 mm:n tykillä. *Iku-Turson* saavuttua uppoamispaikalle siellä näkyi vain runsaasti öljyä – ei yhtään eloon jäänyttä.

Upotettu sukellusvene oli *Štš-320*. Sen päällikkö oli I. M. Višnevskij. Se oli nyt toisella matkallaan, ensimmäisellä matkallaan se oli upottanut yhden pienehkön saksalaisaluksen.

Štš-320-veneet olivat hieman suomalaisia *Vetehis*-luokkaa suurempia, mutta kansiasaina vain kaksi 45 mm:n tykkiä.

Vetehinen ajaa vihollisveneen päälle

Saattotehtävissä olleet suomalaiset alukset havaitsivat 5.11.1942 Ahvenanmerellä sukellusveneen periskoopin ja pudottivat alueelle useita syvyyspommeja – ilman näkyvää menestystä. Sukellusvenelaivue sai tapahtumasta ilmoituksen Maarianhaminaan ja *Vetehinen* ja *Iku-Turso* lähetettiin välittömästi paikalle.

Ensin *Vetehisen* kuuntelulaitteet saivat kosketuksen vieraaseen kohteeseen. Sitten havaittiin noin 300 metrin päässä liikkumattomana seisova sukellusvene. *Vetehinen* ampui heti kaksi torpedoa. Oltiin kuitenkin torpedojen käytön kannalta jo liian lähellä ja päällikkö kapteeniluutnantti Antti Leino käskei miehet tykeille ja ohjasi aluksen suoraan nyt peruuttavaa sukellusvenettä päin. Boforsin ammuksot osuivat vihollisen komentotorniin ja *Vetehisen* keula tunkeutui vihollisveneen kylkeen – vene upposi. Pelastuneita ei ollut.

Kohtalonsa kohdannut sukellusvene oli *Štš-305*. Sen päällikkö oli D. M. Sazonov. Vene oli vuonna 1942

liikkeellä ensimmäistä kertaa.

Vetehinen sai yhteentörmäyksessä vaurioita keulaansa ja alus telakoitiin välittömästi Turussa.

Sukellusveneverkko pysäyttää sukellusveneet

Saksalaiset laskivat vuoden 1943 keväällä sukellusveneverkon Suomenlahden poikki. Sillä pystyttiin estämään neuvostolaivaston sukellusveneidän siirtymiset tukikohtiaan Pohjoiselle Itämerelle. Yksikään vihollisvene ei päässyt verkon läpi. Seurauksena oli mm. että sukellusveneillämme ei enää ollut maaleja.

Tilanne muuttui vasta vuonna 1944, kun saksalaiset vetäytyivät Suomenlahden etelärannalta.

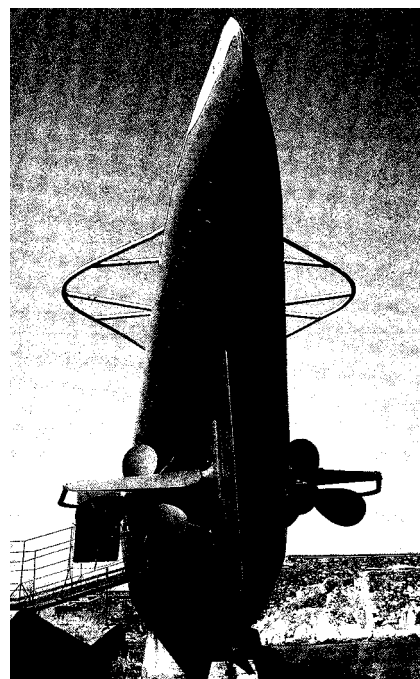
Lähteet

Suomen Laivasto 1918–68 Osa I, Meriupseeriyhdistys

Weyers Taschenbuch der Kriegsflootten 1941/42

Sukellushälytys, Kalervo Kijanen, Sukellusveneveteraanit ry 1977.

Meririntama, Per-Olof Ekman, 1981

Muistojen lisäksi Suomen sukellusvenelaivastosta on jäljellä vain Vesikko. Museoitu Vesikko avataan yleisölle ensi kesänä.

KARI J TALVITIE

HAUTOJEN HISTORIAA SAKSANMAALLA

Suomen jääkäriyhteisölle ei tarvitse muistuttaa lähestyvistä satavuotisjuhlista. Samalla se muistuttaa historiaamme läheisesti vaikuttaneesta yhteydestä Saksaan. Itse sain kokea konkreettisesti tämän yhteyden käydessäni marraskuussa Saksassa. Matka liittyi jääkäreiden historiaan, mutta vierailuohjelma vei ryhmämme historiassa 380 vuotta taakse. Saimme nimittäin osallistua Leipzigin länsipuolella Lützenin pikkukaupungissa Kustaa Aadolfin päivänä järjestettyihin muistotilaisuuksiin. Meuchenin kylän kappelissa oli vuonna 1632 balsamoitu Kustaa II Aadolfin ruumis ennen kotimaahan lähettämistä. Varsinaiselle kuninkaan kaatumispaikalle Lützenin laidalle oli pystytetty muistomerkki ja sen läheisyyteen oli rakennettu muistokirkko. Tänä vuonna oli taistelusta kulunut ”melko tasaisia vuosia”, joten muistotilaisuudet olivat juhlallisia niin Meuchenissa kuin Lützenissä. Muistomerkki kukitettiin ja jumalanpalveluksissa saarnattiin niin saksaksi kuin ruotsiksi. Suomenkielikin olisi mahtunut joukkoon, varsinkin kun kirkon sisätiloissa oli taustalle ripustettu suuri Suomen lippu ja Helsingin yliopiston ylioppilaiden komea standaaari vuodelta 1882. Ruotsalaisten puolella oli myöhemmän kuningas Kustaa VI Aadolfin standaaari vuodelta 1932, jolloin hän oli osallistunut muistotilaisuuteen Mannerheimin kanssa.

Lützenin pormestarin vastaanotolla ja sitä seuranneessa tilaisuudessa Ravintola Punaisessa Leijonassa oli vielä mahdollista kuulla mielenkiintoisesta yhteistyöhankkeesta, joka osoittaa Lützenin verisen taistelun olevan edelleen ajankohtainen ja tutkijoiden kannalta poikkeuksellisen mielenkiintoinen. Taistelukentältä on nimittäin löydetty valtava joukkohauta. Kaatuneitahan arvellaan

Kustaa II Aadolfin rintakuva Lützenin muistokirkossa.

vuonna 1632 olleen peräti noin 5000 – joukossa tietenkin sadoittain suomalaisiakin. Nyt on tarkoitus tutkia yhteishankkeena kaikkea mitä haudoista pystytään löytämään, aina ihmisluista varusteisiin, aseisiin ja niiden osiin. Hankkeessa ovat mukana parhaat asiantuntijat Keski-Euroopassa, Ruotsissa ja Suomessa. Edessä on usean vuoden työ, jonka jälkeen tiedetään paljon noista lähes neljän vuosisadan takaisista ihmisistä ja taistelun olosuhteista. Lopullisena tavoitteena tulee olemaan suuri hautamuistomerkki- ja museokokonaisuus.

Matkamme alkuperäinen pää-tarkoitus liittyi sekin hautaan.

Prikaatikenraali Asko Kilpisen johdolla olimme muutaman vuoden ponnistelujen jälkeen päässeet niin pitkälle, että olimme onnistuneet sopimaan jääkärihistorian keskeisen henkilön, syksyllä 1917 Saksan länsirintamalla kaatuneen majuri Maximilian Bayerin haudan hoitamista vuosiksi eteenpäin. Nyt piti enää saattaa loppuun tietyt muodollisuudet Lounais-Saksassa Mannheimissa. Kaupungin yli-

pormestari tohtori Peter Kurz sai rautaisannoksen suomalaisten jääkäreiden historiasta ja jääkäripuukon sekä hänen kansliansa pienoisyökkärilipun. Tämän jälkeen Mannheimin hautausmaalla meitä odotti parikymmentä nykyistä ja entistä saksalaista partiolaista, jotka olivat kokoontuneet lippujensa ja soihtujen kanssa Maximilian Bayerin haudalle. Tämähän oli toinen Saksan partioliikkeen perustajista. Jääkärisäätiön puheenjohtaja laski haudalle seppeleen ja kirjallista materiaaliamme jaettiin läsnäolijoille. Lopuksi sovimme vielä Mannheimin hautausmaahallinnon edustajien kanssa hoitosopimuksen maksamisesta ja jatkumisesta seuraavaksi kymmeneksi vuodeksi ja sen jälkeen automaattisesti vielä pitempään.

Matka oli onnistunut ja pitkään vaivannut Mannheimin asia tuli kuntoon. Tässä eivät kuitenkaan ole kaikki hauta-asiat Saksan maaperällä. Vieläkin riittää selvitettävää kadoksissa olevien suomalaisten jääkärien hautojen ja kunnostettavaa tiedossa olevien suomalaishautojen kohdalla. Näihin hankkeisiin kuuluvat myös Osnabrückin haudat.

JÄÄKÄRIKENRAALI LAGUKSEN HAUDALLA

■ Tunnettua on, että ensimmäinen Mannerheim-risti myönnettiin jääkärieriversti Ruben Lagukselle jatkosodan hyökkäysvaiheessa 1941. Seuraavana kesänä perustettiin Panssaridivisioona ja kenraalimajuriksi ylennetty Lagus määrättiin sen komentajaksi. Lagus kuoli vuonna 1959 ja hänet on haudattu Helsingin Hietaniemen hautausmaahan vanhimpaan osaan perhehautaun, jossa lepää myös mm. vanhempi jääkäriveli Olof, joka kuoli Viipurin taistelujen aikana vuonna 1918.

Panssarikilta on teettänyt hautamerkin, jossa on sodanaikaisen Panssaridivisioonan kolminuolitunnuksen muoto. Killan Helsingin seudun osasto sopi hautamerkin kiinnittämistä kenraalimajuri Ruben Laguksen jälkeläisten kanssa ja merkin kiinnittämisen jälkeen 12. lokakuuta 2012 haudalla pidettiin muistohetki, jossa oli läsnä Laguksen perheen edustajia ja Panssarikillan edustajia osaston puheenjohtajan Eero Juholan johdolla. Myös killan lippu oli paikalla. Allekirjoittaneelle tilaisuus oli hyvin nostalginen, sillä 50 vuotta sitten vuonna 1962 Panssaridivisioonassa taistellut isäni Yrjö K. K. Talvitie oli samalla haudalla osoittamassa kunnioitusta

Kunnianosoitus haudalla. Henkilöt vasemmalta Johan Lagus, Henrik Lagus, Uolevi Intola, Eero Juhola ja Kari J. Talvitie, joka kantaa Panssarikillan lippua. Kuva: Timo Suutala
Kenraali Ruben Laguksen hautakivi on saanut Panssarikillan teettämän hautamerkin, jossa on sodanaikaisen Panssaridivisioonan kolminuolitunnuksen muoto. Sen alapuolella on jääkärihautamerkki. Kuva: Eero Juhola

komentajalleen sen johdosta, että oli kulunut 20 vuotta divisioonan perustamisesta.

Ruben Laguksen hautakivessä en-

nestään ollut jääkärihautamerkki sain näin parin uudesta merkistä.

Kari J Talvitie

Jääkäriluutnantti Alfred Sandbergin muistokilpailu

■ Elimäen reserviupseerikerho järjesti 15.9.2012 jo 39. kerran Alfred Sandbergin (1894–1973) muistokilpailun. Jääkäriluutnantti Alfred Sandbergin sotilasura alkoi JP 27 pioneerikomppaniassa 1916 ja hän palveli sen jälkeen koko ajan pioneerijoukoissa eläkeikänsä asti. Ennen viime sotia hän palveli aliupseerina Koriällä yleten viime sotien aikana upseeriksi. Alfred Sandberg oli Kymenlaaksossa laajasti tunnettu ja arvostettu persoonansa, ammattinsa, toimiensa ja harastustensa ansiosta. Hän loi ihmisille myönteisen kuvan jääkäreistä.

Muistokilpailusta on tehty Alfred Sandbergin ”näköinen”. Kilpailu koostuu maanpuolustus-

kysymyksistä, pistooliammunnasta, kädentaitoa vaativasta lajista ja luontopolusta kysymyksineen. Tasapisteisiin päädyttyä maanpuolustuskysymykset ratkaisevat paremmuuden.

Kilpailut on aina pidetty Mustilan Arboretumin upeassa ympäristössä. Kilpailun voittaja saa vuodeksi haltuunsa Kymenlaakson osaston lahjoittaman kiertopalkinnon, pronssisen jääkäripatsaan. Tämän vuoden kilpailun voitti kapt. res. Juha Tompuri Myllykosken reserviupseerikerhosta. Ensi vuoden syksyllä kilpailu järjestetään 40. kerran.

Elimäen reserviupseerikerho on löytänyt hienon ja käytännöllisen tavan kunnioittaa jääkäriä ja pitkäaikaisen, aktiivisen jäsenensä muistoa.

Jarmo Loikkanen

Kirjoittaja on Alfred Sandbergin tyttärenpoika

Alfred Sandbergin muistokilpailun voittaja reservin kapteeni Juha Tompuri.

AIKAMATKA SUOMENLINNAAN!

Merisotakoulu sijaitsee Suomenlinnan Pikku-Mustasaaressa. Rakennuksista vanhin, Apteekkitalo, on vuodelta 1753. Rakennukset ja tilat ovat ainutlaatuisia. Kuvassa päärakennus kylpee marraskuun auringossa.

■ Jääkäripataljoona 27:n Helsinki-Uusimaan osaston väkeä hellittiin marraskuussa leppeällä merisäällä, historiallisella tunnelmalla ja ryhdikkäällä esityksillä merisotakoulutuksesta aina tähtiin ja planeetoihin. Merinomaista!

”Vain hyvin koulutetut, suorituskäyiset ja motivoituneet joukot voivat toteuttaa heille annetut käskyt.” – ohjenuora pätee merisotakoulutuksessa myös nykypäivänä, kertoi komentaja Jukka Mustola. Alan koulutuksen ollessa keskitettyä yhteen paikkaan on sen laatu taattu. Tutkimus- ja kehittämistoiminta tuo opettajille viimeisimmän tiedon, joka siirtyy välittömästi eteenpäin opiskelijoille.

Suomenlinnassa sijaitseva Merisotakoulu sai itsenäisen statuksen vuonna 1919, mutta itse koulu siirtyi saarelle vasta vuonna 1935. Rakennuskanta on sen sijaan peräisin jo 1700-luvun lopulta. Tilojen erikoisuutena ovat muun muassa maailman suurin puulämmitteinen sauna, Helsingin vanhin kivirakennus ja ruumishuone, joka ei enää nykyisin ole käytössä.

Perinnetiloja ihasteltuumme siirryimme tutustumaan 1970-luvulta peräisin olevaan planetaarioon ja saimme kuulla värikkäitä selityksiä kuusta, tähdistä ja kaikista muusta, mikä liittyy planeetoihin ja Kreikan mytologiaan. Tähtipallon avulla saimme nähdä horisontin yläpuolelle vaivoin kipuavan auringon, Venuksen ja Marsin, joka näytti punertavana etelähorisontissa. Näimme myös miltei täyden kuun, Oinaan ja Leijonan tähtikuviot, pienen ja suuren Karhun, Pohjantähden, Otavan, Siriuksen ja noin kuusi tuhatta muuta tähteä...!

Häikäisevän esityksen jälkeen saimme tuta isoisänikäisestä merinavigoinnista, kun kouluttajamme insinöörikapteeniluutnantti Rainer Öhman näytti meille aluksen paikantamista tähtien avulla eli sekstantin toimintaperiaatteet. Tärkeää tietoa, jota jokaisen vähääkään merihenkisen olisi hyvä osata.

Vierailun päätteeksi nautimme lounaan Suomenlinnan Upseerikerholla, joka on maamme vanhin yhtäjaksoisesti samoissa tiloissa toiminut kerho. Kerhon kaunis rakennus kaa-

Kuvissa planetaarion tähtipallo ja käytäväarkkitehtuuria Merisotakoulusta.

keliuuneineen ja rautakaiteineen on vuodelta 1876. Upseerikerhon yhteydessä sijaitsevat niin ikään arvokkaat perinnetilat.

Yksikään päivä tai retki, joka alkaa sotilaskodin munkkikahveilla, ei voi olla turha. Jos siihen lisätään vielä innostavaa ja yllättävää tietoa, hitusen huumoria, kiintoisia keskusteluja ja roima annos historian haviina, voimmekin todeta: Aika matka!

Kuvat ja teksti: Helena Miettinen.

Helsinki-Uusimaan osaston hallitukseen uusi jäsen

■ Helsinki-Uusimaan paikallisosaston johtokunnan uudeksi jäseneksi valittiin **Edward Lundell** 25. lokakuuta pidetyssä vaalikokouksessa. Puheenjohtajana jatkaa **Arne Hakkarainen** sekä varapuheenjohtajana **Henrik Lagus**. Muina jäseninä jatkavat **Markus Anaja**, **Jyrki Berner**, **Jukka Mustola**, **Eija Paananen** (sihteeri) sekä **Pekka Rautalahti**.

Kuvat ja teksti: Jukka Knuuti

Naiset hallitsivat Helsinki-Uusimaa-osaston kokousta. Puheenjohtajana toimi Helena Miettinen (oikealla) ja sihteerinä Eija Paananen. Kokouksesihteerinä toimi Eeva-Kaisa Ahtinen isoisästään Nikke Pärmistä. Esitelmä julkaistaan Parolessa tuonnempana.

Markku Salomaa piti esitelmän punajääkäreistä ja sai palkkioksi tavanomaisen standarin Arno Hakkaraisen kädestä. Esitelmään palataan tuonnempana Parolessa.

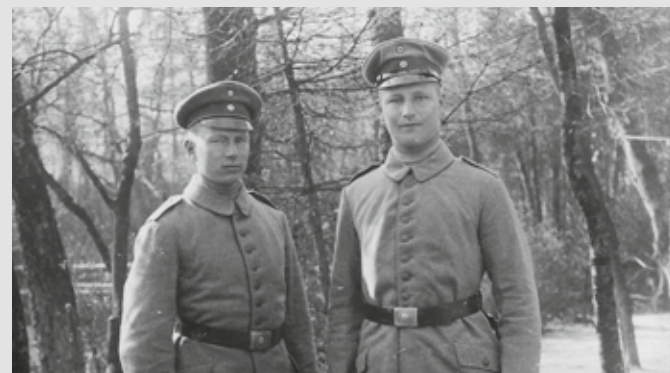
Tunteeko kukaan tätä jääkäriä. Vastaukset jälleen: jukkaknuuti@gmail.com tai 040 752751

TUNNISTATKO HÄNET? 4/2012

Molemmat jääkärit tunnistettu. Näyttää siltä, että Parole 3/2012 valokuvatunnistus johti täydelliseen tulokseen. Vastaukset puhukoot puolestaan:

Hei!
Huomasin jääkärikuvan Parolessa 3/2012. Luulen että oikeanpuoleinen on jääkäri Juho Komonen. Ystävällisin terveisin
Margareta Ehrman
Vöyri

Toivo Mäntylä soitti Jämsästä ja arveli, että vasemmanpuolinen jääkäri olisi hänen isäkkönsä Jussi Mäntylä.

KESÄRETKE LIEPAJAAN 7.-10.6.2013

Kesällä 2013 ei järjestetä perinteisiä kesäpäiviä vaan niiden sijaan Jääkäripatajoona 27 Perinneyhdistyksen Helsinki-Uusimaa -osasto järjestää matkan, 7.-10.6.2013, Latviaan. Matkan aikana tutustutaan jääkärihistoriaan kuuluviin paikkoihin sekä siunataan Pyhän Kolminaisuuden kirkossa Liepajassa jääkärilipun uusi versio käyttöön.

Alustava ohjelma ja aikataulu on seuraava:

- 7.6.2013 klo 12:50 lento: Helsinki-Riika (perillä Riikassa 14:00). Lentokentältä bussikuljetus hotelli Astor Rigaan. Majoittuminen. Iltapäivällä opastettu kaupunkikiertä Riian vanhassa kaupungissa suomea puhuvan oppaan johdolla
- 8.6.2013 Siirrymme aamusta linja-autolla Liepajaan, jossa lipun vihkiminen. Oheisohjelmaa. Illalla omatoimista tutustumista Riikaan
- 9.6.2013 9.6 tutustumiskiertoajaelu seuraavan ohjelman mukaisesti:
Aamulla lähtö hotellilta. Ajo Jurmalaan ja tutustuminen kaupunkiin. Jurmalasta ajo jääkäreiden taisteluasemiin ja hautausmaalle Riianlahdelle. Ajo Tuckumsin kautta Missejoen jääkärihaudoille Gallingissa. Paluumatkalla vierailu huikassa Rundalen palatsissa. Hintaan sisältyy kuljetukset paikallisella bussilla ja paikallisen suomea puhuvan oppaan palvelut. Sisäänpääsymaksut kohteisiin eivät sisälly hintaan.
- 10.6. Aamupäivällä vapaata aikaa kaupunkiin tutustumista tai ostosten tekoa varten
- 10.6. Linja-autokuljetus hotellilta lentokentälle
- 10.6 klo 14.25 paluulento: Riika-Helsinki (perillä Helsingissä klo 15.40)
- Lennot ovat vielä tässä vaiheessa sitoumuksetta, niihin saattaa tulla muutoksia.
Matkapaketin hinta on n. 500 euroa per henkilö kahden hengen huoneessa majoittuen. Yhden hengen huoneen lisämaksu on n. 80 euroa.

Hintaan sisältyy:

- Finnairin menopalulennot välillä Helsinki-Riika
- 3 yötä aamiaisella hotellissa Astor Riga****, joka sijaitsee keskeisellä paikalla Riian Vanhassa kaupungissa. Hotelli on aivan uusi (aukeaa vasta ensi vuonna) ja sijaitsee oopperatalon läheisyydessä.
- Linja-autokuljetukset Latviassa

Lisätiedot matkasta:

Jyrki Berner, jyrki.berner@kolumbus.fi tai 040 510 0164
Arno Hakkarainen, arno.hakkarainen@gmail.com tai 050-383 5486 (iltsain).

JÄSENPAVELUN MYYTÄVÄT TUOTTEET

TUOTE	HINTA
Kortit	
Jääkärilippukortti	1,00
Jääkärilippukortti 2-os. + kuori	1,50
Onnittelukortti jääkärimerkillä + kuori	1,00
Pakettikortti jääkärimerkillä	0,50
Rovaniemen jääkäripatsas	0,20
Skangal-Mangal tiellä + kuori	0,50
Suomen Jääkärit	1,00
Turun jääkäripatsas	0,20
Vaasan jääkäripatsas	0,20
Wasserturn	0,20
Adressit	
Ilman tekstiä	10,00
Kansliasta kirjoitettuna/ toimitettuna	12,00
Laajempi tekstaus	13,00

Muut tuotteet

CD Jääkäriin morsian/ kesto 22 min	10,00
CD-ROM Virtuaalijääkärit	25,00
Fallna for friheten-medalj	8,50
Jägarens väg	3,00
Jääkärien Elämäntyyty-itsenäisyyden puolesta, julkaisu (Kielet: suomi, ruotsi, saksa, englantia ja latvia)	10,00
Hopeiset 27-kalvosinnapit	150,00
Hopeinen 27-riipus ketjulla	150,00
Kirjeensulkijamerkki, (arkki sis. 50 kpl)	2,50
Kynttilä, Jääkärimerkillä	8,00
Puukko Jääkärimerkillä	50,00
Suomen jääkärien elämenkerrasto, I täyd.osa 1957	5,00
Ur Jägarnas levnad och gärning	5,00
VHS Jääkärien tie I-III	15,00

Vain jäsenille

Perinneyhdistyksen jäsenmerkki	12,00
--------------------------------	-------

Erillisillä hakemuksilla myynnissä

Jääkäripenoismerkki	80,00
Jääkärihautamerkki	80,00

Tilaukset Jääkärikansliasta:

Pohjoisranta 20 A 3
00170 HELSINKI
P. 09 135 1009/050 377 8845
(myös tekstiviestit)
s-posti: jaakarikanslia@kolumbus.fi

Toimitamme tuotteet kerran viikossa. Hintoihin lisätään postituskulut.

PETSAMO 1939–1944

Mikko Uola: *Petsamo 1939–1944*. 600 sivua. Minerva 2012.

■ ■ ■ Harvassa ovat he, joilla on omakohtaisia muistoja Petsamosta. Suuri joukko on hyvässä lykyssä joskus kuullut siitä vain mainittavan. Monet eivät tiedä yhtään mitään Petsamosta, joka luvattiin Tarton rauhassa (1920) Suomelle ”ikuisiksi ajoiksi”. Tosin myöhemmin sotapolitiikka saneli uudet ehdot. Talvisodan alussa Neuvostoliitto miehitti Petsamon, mutta sodan jälkeen Suomi sai lähes koko alueen takaisin. Lopulta Petsamon menetys Neuvostoliitolle kirjattiin Suomelle saneltuun ja Moskovassa 19. syyskuussa 1944 allekirjoitettuun välirauhansopimukseen. Menetys vahvistettiin Pariisin rauhansopimuksessa 1947.

Vaikka Petsamoon liittyy lukuisia kirjoituksia (osa höystettyinä arktisella eksotiikalla), ne eivät kuitenkaan näyttäisi saavuttaneen kuin pienen osan nykysuomalaisista lukijoista. Ehkä lukijakunta laajenee dosentti Mikko Uolan ja hänen yhteistyökumppaneidensa urakan myötä: elokuun lopulla 2012 julkaistiin kattava teos *Petsamo 1939–1944*.

”Mitä uutta teos sisältää”, totesi Uola. Vastaus kuului: ”Eipä paljon, asioita on lähinnä koottu yhteen.” Paljon on yhteen koottukin. Teoksessa on 600 sivua ja runsas, pääosin aiemmin julkaisematon kuvitus sekä pitkälle toistatuhatta viitettä. Lähteiden runsaus kertoo omaa kieltään tekijän perehtyneisyydestä aiheeseen. Monelle aiheesta kiinnostuneelle teos sisältää paljon uutta asiaa.

Teos kertoo yksityiskohtaisesti Petsamon tapahtumista sotavuosi-
na sekä välirauhan aikaisen Petsa-

mon liikenteen monista ongelmista. Lisäksi kerrotaan monin tavoin ainutlaatuisesta suomalais-saksalaisesta yhteiselämästä jatkosodan vuosina ja lopulta siitä, miten kaikki Petsamoon kohdistuneet haaveet ja toiveet romahtivat sodan seurauksena.

Teoksessa esiintyvistä henkilöistä mainittakoon Ragnar Nordström, K. M. Wallenius ja Paavo Talvela. Nordström oli Suomen Kalastus Oy:n omistajana ja laivanvarustajana Petsamon asioitten merkittävä vaikuttaja. Hänen toverinsa Wallenius oli jo vuonna 1920 johtanut sotilasretkikuntaa, joka oli yrittänyt valata Petsamon Suomelle. Hän myös

asui alueella. Wallenius kunnostautui myös kirjailijana ja sai Petsamovuosistaan ideoita Jäämeri-aiheisiin teoksiinsa. Talvela johti Liinahamarin meriliikennetoimikuntaa ja Pohjolan Liikennettä kenraalille tyypillisin suoraviivaisin ottein. On mielenkiintoista huomata, kuinka monen vaikuttajan tie aikoinaan vei myös Petsamoon.

Kirja on tavallaan jatkoa 2010 ilmestyneelle Uolan teokselle *Valankumouksellisia, vakoilijoita ja aseveljiä*. Vuonna 2005 ilmestyneen teoksen – Maa ponteva Pohjolan ääriellä on – työstäminen oli ensimmäisenä innostamassa Uolaa pohjoisen Suomen kiehtovan historian pariin. ”Tämä kirja vei miehen mennessään, mutta neljättä aiheeseen liittyvää kirjaa ei ole tulossa”, vakuutti Uola. **Vesa Määttä**

EPÄONNISTUNUT PARAA-TIMARSSI OULUUN

Teemu Keskisarja: *Raaka tie Raateeseen. Suurtaistelun ihmisten historia*. Siltala 2012. 329 s.

■ ■ ■ Maamme käymistä sodista on suuret linjat jo kirjoitettu, joten on ymmärrettävää, että nyt nousevat esille asiat, joista ei ole kirjoitettu. Sodasta kuin sodasta löytyy ylilyönnejä ja vääriä arviointeja. Yksittäisten tapahtumien pohjalta ei voi tehdä kovin laajoja koko sotaa koskevia yleistyksiä, kuten viime vuosina on tehty. Yleensä nämä kohutapahtumat ovat uusia vain heille, jotka eivät historiaa tunne ja tahtovat kaivamalla kaivaa merkittävistä tapahtumista ja henkilöistä pimeän puolen.

Teemu Keskisarjan teos synnytti kohun jo ennen ilmestymistään. Talvisodan saavutusten vähättelijät innostuivat kuullessaan Raateen tien lopputuloksen olleen puna-armeijan talviolosuhteisiin koulutamattomien sotilaiden, huollon puutteen ja heikkojen varusteiden, ei suomalaisten vastarinnan syytä. Vähentääkö voiton arvoa, jos

viholliset olivat huonommin varustettuja kuin oli luultu? Tuskin puna-armeijakaan lähti hyökkäämään tietoisesti tietäen, että joukot tulisivat tuhoutumaan Raateen tiellä. Puna-armeijan divisioonan tuhoaminen osoitti suomalaisen korpisoturin yliveritaisuutta suomalaisessa metsämaastossa. Pitäisikö tästä tuntea yli 70 vuotta myöhemmin huonoa omaatuntoa? Olisiko puna-armeijalle pitänyt antaa oikeudenmukaisuuden nimissä jonkinlaista tasoitusta? Suomalaistenkin varusteet olivat heikoimmillaan ”mallia cajander”, johon kuuluivat aseensa lisäksi kokardi ja vyö. Eivät eteläsuomalaisten kaupunkisotilaidenkaan siviilipuvut pikkukenkineen aina olleet Kainuun talviolosuhteisiin sopivia.

Keskisarja yltää parhaimmillaan ”peterenglundmaiseen” kuvaukseen sodasta ja ihmisistä sodan keskellä. Yksilöiden kokemukset ja kohtalot laajenevat kokonaisuudeksi. Mukana oli sankareita, luovuttajia ja onnistujia sekä epäonnistujia rintamalinjan molemmin puolin joka tasolla. Yli tuhannen suomussalmelaisen kohtalo oli jäädä vihollisen valloittamalle alueelle. Osa heistä jäi alueelle vapaaehtoisena odottaen puna-armeijaa vapauttajana ja osa ei ehtinyt pako. Suomalaiset käyttivät alueella ns. poltetun maan taktiikkaa vaikeuttamaan puna-armeijan huoltoa ja majoitusta. Tältä pohjalta esiin noussut katkeruus on ymmärrettävää, varsinkin kun rajan väärälle puolelle jääneitä kohdeltiin talvisodan jälkeen maanpettureina.

Osa heistä tosin toimi puna-armeijan laskuun. Itärajalta oli loikannut sotien välisenä aikana Neuvostoliittoon jonkin verran rajaseudun asukkaita paremman elintason toivossa, mutta myös aatteellisista syistä.

Teemu Keskisarjan sinänsä ansiokasta teosta on käsitelty julkisuudessa kuin se vähättelisi talvisodan suomalaisten sotilaiden saavutuksia ja mainetta. Mitään vaiettua historiaa ja kuohuttavia tapauksia ei kirjasta kuitenkaan löydy. Yksilöiden traagiset kohtalot sodan kokonaisuudessa ovat hätkähdyttäviä, jos tietää sodasta vain suuret linjat. Jokaisen tappion takana on ihminen. Kaikki kohu on saanut aikaan ainakin sen, että teos tunnetaan.

Pasi Pulju

IGOR VAHROS – SUOMALAISEN VAKOILUN SIELU

Mikko Porvali: *Salainen tiedustelija – suomalaisen vakoojaupseerin kirjeet 1940–1944*. 349 s. Atena 2012.

■ ■ ■ Rikoskomisario, tietokirjailija Mikko Porvali avasi kaksi vuotta sitten ilmestyneellä jatkosodan aikaisen Vakoojakoulun toimintaa käsittelevällä kirjallaan uusia näkökulmia suomalaisten sodan ajan tiedusteluun. Uusimmassa kirjassaan Porvali vie lukijansa syvemmälle salaisen tiedustelun yksityiskohtiin suomalaisen vakoilun sieluksi nimeämänsä Igor Vahroksen elämäntarinan kautta.

Talvisodan aikana 23-vuotias Vahros, maisteri ja alokas, palveli Päämajan tiedusteluosastossa, suomensi sotasaalisasiakirjoja ja osallistui sotavankien kuulusteluun. Jatkosodan alkaessa reservin upseeriksi koulutettu Vahros sijoitettiin liikkuvaan tiedustelukeskukseen, jonka tehtävänä oli koota ja käänntää hyökkäyksen edetessä sotasaaliiksi saatuja asiakirjoja. Vahros sai myös tehtäväkseen Kannaksella sotavangiksi jääneen divisioonankomentajan, kenraalimajuri Kirpitsnikovin

■ Kävimme onnittelemassa 15. kesäkuuta 2012 90 vuotta täyttänyttä Ulla Rajakaltiota, os. Wahlbäck. Ulla kuului jo ennen JP 27:n perinneyhdistyksen syntyä Jääkäri-uoret ry:n ensimmäisiin perustajiin ja on ollut siitä lähtien mukana toiminnassa. Hänen kokemuksensa lottana jatkosodassa, joihin sisältyi perääntyminen Kannakselta ja Syväriltä, on kerrottu Parole-lehdessä. Isä, jääkärieversti Wahlbeck kaatui samanaikaisesti Kannaksella. (Paul Voss)

■ Perinneyhdistys on palkinnut Parolen pitkäaikaisen taittajan Kari Merilän pienoisjääkäri-ilipulla. Kari ei muista tarkalleen, kauanko hän on perinneyhdistyksen lehteä tehnyt. Parikymmentä vuotta siinä on vierähtänyt. Hänen aikanaan on menossa jo kolmas päätoimittaja. Kun Kari otti Parolen taittaakseen, oli päätoimittaja Matti Lappalainen. Hänen jälkeensä

lehteä teki 14 vuotta Pekka Ruusukallio. Ja nykyisellä päätoimittajallakin on jo viides vuosi menossa. Kari on taittanut myös muita perinneyhdistyksen julkaisuja. Kuvassa vasemmalla Kari Merilä, joka vastaanottaa lipun Jääkärisäätiön puheenjohtajana Asko Kilpisen kädestä. Taustalla perinneyhdistyksen varapuheenjohtaja Kari J. Talvitie. Kuva Jukka Knuuti

kuulustelun ja kuljettamisen Mikke-
liin.

Päämajan alkuvuodesta 1942 perustamassa vakoilijakoulussa venäläisen sukutaustan ja kulttuuriperinteen omannut Vahros kirjoitti peitetarinat noin sadalle Neuvostoliittoon lähetetyille vakoojalle. Vankileireiltä valikoidut miehet naamioitiin puna-armeijan upseereiksi ja heidät oli tarkoitus soluttaa sotilas- ja tuotantoelämän avainkohteisiin Neuvostoliitossa. Porvalin mukaan ehkä puolet vakoilutehtäviin lähetetyistä onnistui vielä palaamaan Suomen puolelle. Jotkut tosin saattoivat olla "takinkääntäjiä" ja neuvostovakoilijoiksi värväytyneitä.

Historian paradoksina voidaan pitää sitä, että Vahros helmikuussa 1948 komennettiin Moskovaan neuvotteluihin matkanneen Suomen yya-valtuuskunnan tulkiksi ja sihteeriksi. Vastapäätä istuivat Stalin ja Molotov, joiden päänmenoksi hän oli vain muutamia vuosia aiemmin laatinut suunnitelmia. Jo edellisenä kesänä Vahros oli ollut Jäniskosken voimallituksen rajalinjaa määrittäneen valtuuskunnan pääsihteerinä.

Varsinaisen elämäntyönsä sotien jälkeen Igor Vahros teki Helsingin yliopiston slavistiikan laitoksen päällikkönä sekä venäjän kielen ja kirjallisuuden professorina. Näitä tehtäviä hän hoiti yli neljänneksivuosisadan ajan.

Mikko Porvalilla on Vahrosin tarinaa kirjoittaessaan ollut poikkeuksellinen onni lähdeaineiston kanssa. Käytettävissä ovat olleet muun muassa sotavuosien ajalta Vahrosin päiväkirjat sekä sensuurin ohi kulkenneet venäjänkieliset vaimolle kirjoitetut kirjeet. Henkilökuvaa ja tapahtumia ovat lisäksi ainutlaatuisella tavalla täydentäneet vuonna 1984 tehdyt Vahrosin haastattelut.

Näistä aineksista Porvali on koonnut mukaansa tempaavan, johdonmukaisesti etenevän ja realistisen kuvauksen sotavuosien tapahtumista ja niihin lomittuvista salaisista tiedusteluoperaatioista.

Pertti Suominen

NÄIN KEHITTYI SUOMEN SOTILASTIEDUSTELU

Pertti Suominen: *Armeijan silmänä ja korvana; Tiedustelupäällikkö Raimo Heiskanen.* Otava 2012. 416 sivua

■■■ Elämäkertoihin kuuluu aina pakollisena osana kuvaus kirjan nimihenkilön lapsuudesta ja nuoruudesta. Useinkaan niillä ei ole yleiseltä kannalta merkitystä ja ne voi hypätä yli. Niin tässäkin tapauksessa.

Heiskanen oli Suomen sotilastiedustelun edelläkävijä useilla alueilla. Niistä ehkä tärkein oli, että hänen sanotaan olleen ensimmäinen sodanjälkeinen tiedustelupäällikkö, joka osasi käyttää signaalitiedustelua jokapäiväisen tiedusteluprosessin osana. Niinikään toisin kuin sotilaat yleensä hän oivalsi poliittista todellisuutta. Esimerkiksi sen, ettei puolustusvoimienkin kehittämisen kannalta keskeisissä poliittisissa asiakirjoissa, hallitusohjelmissä käsitelty lainkaan puolustusvoimiin liittyviä kysymyksiä. Puute on poistunut vasta 2000-luvulla.

Armeijan silmänä ja korvana kertoo ehkä enemmän suomalaisen sotilastiedustelun kehityksestä ja toiminnasta kuin Raimo Heiskasesta. Sotilastiedustelun ammattilainen totesi Pertti Suominen päässeen ulkopuolisena aika mukavasti sisään sotilastiedustelun maailmaan. Sotilasasioiden harrastajalle hän on pystynyt käsittääkseni luomaan katavan ja ymmärrettävän kuvan tiedustelusta. Asioiden teemottainen käsittelytapa hiukan hämää, kun asioita ei kuvata kronologisesti.

Elämäkerroissa jätetään aika usein lähdeviitteet pois. Tässä kirjassa kuitenkin törmää toistuvasti tietoihin, joiden yhteydessä lähdeviit-

teet olisivat paikallaan.
Jukka Knuuti

JÄÄKÄRIT JA SOTAVANKIEN PAKO VENÄJÄLTÄ

Matti Lackman, *Sotavankien pako Muurmannin ratatyömaalta 1915–1918.* Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki 2012. 357 sivua, kuvitettu.

■■■ Professori Matti Lackman käsittelee uusimmassa tutkimuksessaan saksalaisten ja itävaltalaisien sotavankien pako Venäjältä, lähinnä Muurmannin ratatyömaalta ensimmäisen maailman sodan aikana. Tarkkoja lukuja ei ole paenneiden sotavankien määrästä tai siitä, moniko heistä pääsi turvaan Ruotsiin tai Norjaan. Jälkimmäisiä oli Lackmanin arvion mukaan tuhatkunta.

Lackman on tehnyt suuren työn selvittäessään tätä aihetta, jota ei aikaisemmin juurikaan ole käsitelty. Tutkimus liittyy kiinteästi myös jääkärihistoriaan, sillä Pohjois-Suomessa jääkärit ja jääkärietapit olivat tärkeitä toimijoita sotavankien avustamisessa. Aktivistiverkosto oli kiinteästi mukana ja kirjan sivuilla esiintyvät monien muiden lisäksi legendaariset "Hollan ukko" (Johan Alfred Heikkinen) ja "Sau-herra" (Kaleb Savukoski).

Myös Elmo E. Kailan johtama Uusi Metsätoimisto osallistui avustustoimintaan, lähinnä Pietarin kautta Suomeen tulleiden sotavankien osalta. Nämä saivat täältä mm. väärenettyjä passeja, joilla he pääsivät Ruotsiin.

Mielenkiintoista on myös se, että Ruotsin arkistoista ei löydy juuri mitään tietoa näistä saksalaisista ja itävaltalaisista. Ruotsalaisten muistelmat eivät myöskään kerro tästä sinänsä poikkeuksellisesta toiminnasta mitään. Syytä asiakirjojen puuttumiseen ei tiedetä.

Matti Lackmanin kirja edustaa laadukasta historian tutkimusta, mikä ei kuitenkaan yhtään vähennä sen luettavuutta.

Markus Anaja

HITLER KUOLI ARGENTIIINASSA ELETTYÄÄN 70-VUOTIAAKSI

Simon Dunstan & Gerrard Williams, *Hitlerin pako, kootut aihetodisteet.* 404 sivua. Minerva 2012.

■■■ Hitler kuoli Argentiinassa 70-vuotiaana 13. helmikuuta 1973 Argentiinassa, missä hän oli elänyt Eva Braunin ja heidän 1939 syntyneen tyttärensä Ursulan kanssa.

Haloo, mitä soopaa tämä on. Näinhän se todellisuudessa meni: Hitler ampui itsensä bunkkerissaan Berliinissä 30.huhtikuuta 1945. Hänen ja myrkkuyampullilla itsemurhan tehneen Eva Braunin ruumiit poltettiin valtakunnan kanslian puutarhassa.

Kirjoittajien mukaan puutarhasa poltettiin tuona aikana miehen ja naisen ruumiit. Mutta he olivat "sijaisia". SS tappoi Hitlerin sijaisena useasti esiintyneen näyttelijä Gustav Weberin. Hän oli esittänyt useasti Hitleriä, koska tämä loukkaantui pahemmin mitä julkisuuteen kerrottiin Stauffenbergin attentaatissa 20. heinäkuuta 1944. Tuntemattomaksi jäänyt naisnäyttelijä oli taas Eva Braunin kaksoisolento. Moskovas-

sa säilytettävä Hitlerin pääkalloksi väitetty luunkappale on DNA-tutkimuksissa osoittautunut alle 40-vuotiaan naisen luuksi. Eikä tämä nainen ollut Eva Braun. Kirjoittajien mukaan ei ole ainuttakaan rikosteknisesti pitävää todistetta siitä, että Hitlerin ja Braunin ruumiit olisi poltettu Berliinissä.

Berliinin valloitta kenraali Zukov sanoi elokuussa 1945, ettei Hitlerin ruumista ollut kyetty löytämään.

Hitler ja Eva Braun pakenivat muutaman uskotun kanssa raunioituneesta Berliinistä tarkoitukseen raivatulta tilapäiskentältä 28. huhtikuuta ensin Pohjois-Saksaan. Sieltä he jatkoivat toisella lentokoneella Francon Espanjaan. Koneenvaihdon jälkeen lennettiin Kanarian saarille ja sitten jatkettiin sukellusveneellä Etelä-Amerikkaan.

Näinköhän olemme eläneet kaikki nämä vuodet historian harhassa. Toisaalta kirjoittajien todisteet ovat paikoitellen kovin heppoisia eivätkä edes uusia. Esimerkiksi Berliinistä paettaessa lentokonetta lentäneen lentäjän tarina julkaistiin useissa maailman lehdissä 1940-luvulla, kun Associated Press ja Reuter sen välittivät. Kukaan ei vaivautunut tarkistamaan tarinan paikkansapitävyyttä. Ehkä se johtui siitä, että mies oli ollut mielisairaalahoidossa.

Hitlerin pakoon ja sen todisteisiin kirjassa puututaan vähän. Valtaosa sisällöstä on yleistä kuvausta natsi-Saksasta. Lukijasta riippuu, uskooko kirjan hurjaan tarinaan.

Minä en usko. Eikä kirja sentään kuulu samaan luokkaan kuin Veikko Huovisen Hitleristä kirjoittama veijariromaani *Veitikka*.

Jukka Knuuti

MITEN SUOMI SELVISI KYLMÄSTÄ SODASTA

Jukka Tarkka, *Karhun kainalossa. Suomen kylmä sota 1947–1990.* Otava, Helsinki 2012. 495 sivua, kuvitettu.

■■■ Suomettumisesta ja kylmän sodan ajasta on kirjoitettu lukuisia tutkimuksia, muistelmia ja muita julkaisuja. Harvalla on mahdollisuus tutustua niihin kaikkiin ja kuitenkin meitä useimpia kiinnostaa tuo ainakin osin itse eletty aika. Jukka Tarkan uusi kirja Karhun kainalossa helpottaa tilannetta sikäli, että sen luettuaan on saanut kokonaiskuvan kylmän sodan ajasta. Tätä kuvaa voi sitten jokainen mielenkiintonsa mukaisesti täydentää ja syventää hyödyntäen Tarkan laajaa kirjallisuusluetteloa.

Tarkan kirja ei ole varsinaisesti tutkimus. Se on erittäin laajaan kirjallisuusvalikoimaan perustuva synteesi, joka on tekijänsä näköinen. Teksti on selkeä ja looginen, kieli tarkkamaisen tapaan hyvää. Kirjan luettuaan voi todeta Suomen selvinneen loppujen lopuksi varsin hyvin kaikista kylmän sodan aikaisista karioista. Pienin askelin onnistuimme siirtymään yhä selvemmin läntisen maailman osaksi.

Kirja kannattaa lukea ja sen jälkeen säilyttää kirjahyllyssä, sillä se kelpaa vaikka aiheensa "pikkujättäläiseksi".

Markus Anaja

KUTSU

INBJUDAN

Jääkärien paluun 95-vuotisjuhlallisuksiin ja Jääkäripataljoona 27:n Perinneyhdistyksen vuosikokoukseen tiistaina 26. helmikuuta 2013 Hämeenlinnassa.

Vuosikokouksessa käsitellään sääntöjen 65:n mukaiset asiat. Muut jäsenten käsiteltäväksi haluamat asiat tulee esittää yhdistyksen hallitukselle kirjallisesti 12. helmikuuta 2013 mennessä.

Juhlapäivän ohjelma

- 09.00 Vuosikokous, Hämeenlinnan Raatihuone, torin vieressä
- 10.45 Mahdollisuus lounaaseen kootusti
- 12.30 Päiväjuhla ja Jääkäri-ilpunaus, Verkatehdas Vanaja-sali
- 15.10 Paraati, Hämeenlinnan tori
- 16.15 Hämeenlinnan kaupungin ja LSSL:n komentajan vastaanotto, Raatihuone
- 19.00 Panssarisoittokunnan konsertti, solistina Erkki Liikanen, Verkatehdas Vanaja-sali
- 21.00 Mahdollisuus iltapalaan, Hotelli Vaakuna

Vuosikokouksesta vastaanottoon tumma puku tai paraatipuku sekä kunniamerkit. Konsertissa ja iltapalalla arkipuku.

Ilmoittautumiset juhlapäivän tapahtumiin Jääkärikansliaan torstaihin 7. helmikuuta mennessä (sähköpostilla jaakarikanslia@kolumbus.fi sekä puhelimella 050 377 8845 tai 09 135 1009). Ilmoittautumisen yhteydessä on tärkeää, että ilmoittaudutaan jokaiseen päivän tapahtumaan erikseen. Kaikkiin eri tapahtumiin tarvitaan osallistumisvahvuus. Lounas ja iltapala ovat omakustanteisia.

Alustava hotellivaraus on tehty Sokos Hotelli Vaakunaan (Possentie 7, 13200 Hämeenlinna). Hinta: 2-hengen huone 87 €, 1-hengen huone 67 €. Jokainen varaa itse ja vastaa kustannuksista. Varaukset on tehtävä 7.2.2013 mennessä. Varausta tehtäessä on mainittava tunnus "Jääkäripataljoona 27:n Perinneyhdistys".

Tapahtumaan koskeviin tiedusteluihin vastaa Pertti Kiviniemi (p. 0400 846 956 tai s-posti perttikivi@hotmail.com).

Välkommen att delta i festligheterna med anledning av att det har gått 95 år sedan jägarnas återkomst. Föreningen Jägarbataljon 27:s traditioners årsmöte hålls tisdagen den 26 februari 2013 i Tavastehus.

Årsmötet behandlar ärenden enligt stadgarnas 6 §. Den som vill att något annat ärende ska behandlas bör skriftligen meddela om det till föreningens styrelse före den 12 februari 2013.

Programmet under jubileumsdagen

- 09.00 Årsmöte i stadshuset i Tavastehus, intill torget.
- 10.45 Möjlighet till gemensam lunch
- 12.30 Jubileumsfest med spikande av Jägarfanan, Verkatehdas, Vanaja-salen
- 15.10 Parad, torget i Tavastehus
- 16.15 Tavastehus stads och Västra Finlands militärläns mottagning, Rådhuset
- 19.00 Pansarbrigadens musikkårs konsert, solist Erkki Liikanen, Verkatehdas, Vanaja-salen
- 21.00 Möjlighet att äta middag, hotell Vaakuna

Klädsel: under dagsprogrammet mörk kostym eller paraduniform med förtjänsttecken. Under konserten och middagen är det fri klädsel.

Anmälningar till jubileet görs senast den 7 februari till Jägarkansliet per e-post jaakarikanslia@kolumbus.fi, per telefon 050 377 8845 eller 09 135 1009.

Det är viktigt att anmäla sig särskilt till vart och ett av dagens evenemang. Lunchen och middagen betalar var och en själv.

Rum finns preliminärt bokade på Sokos hotell Vaakuna, Possentie 7, 13200 Tavastehus.

Pris: dubbelrum 87 euro, enkelrum 67 euro. Var och en reserverar och betalar själv sitt rum. Bokningarna bör göras senast 7.2.2013. Uppge namnet Föreningen Jägarbataljon 27:s traditioner vid bokningen.

På förfrågningar svarar Pertti Kiviniemi per telefon 0400 846 956 eller e-post perttikivi@hotmail.com

PAROLE

OSASTOT TOIMIVAT

HELSINKI-UUSIMAAN OSASTO

KOKOUSKUTSU

■ **Helsinki-Uusimaa** -osaston vuosikokous pidetään 24.1.2013 klo 16.30 Pääesikunnassa neuvotteluhuoneessa Junntila. Asialistalla ovat sääntöjen määräämät asiat. Kokouksesitelmä on aiheesta "Ajankohtaista puolustusvoimauudistuksesta".

Kokouspaikasta johtuen on ennakoilmoittautuminen välttämätön 23.1. mennessä.

Ilmoittautumiset:

Arno Hakkarainen, arno.hakkarainen@gmail.com tai 050-383 5486 (iltaisin)

Tervetuloa vuosikokoukseen

Johtokunta

JÄÄKÄRIKERHO

■ Jääkärikerho järjestää esitelmätilaisuuden **20.3.2013** Töölöntorinkatu 2B:n (ent. Suojeluskuntatalo) klo 17.30 alkaen. Esitelmän pitää eversti evp **Erkki Laukkanen** aiheesta "Suomen armeijan hevoset".

Osasto tarjoaa kahvit, jonka vuoksi toivotaan etukäteisilmoittautumiset.

Ilmoittautumiset:

Arno Hakkarainen, arno.hakkarainen@gmail.com tai 050-383 5486 (iltaisin)

Tervetuloa esitelmätilaisuuteen

Johtokunta

KESKI-SUOMEN OSASTO

■ **Vuosikokous** Tammissunnuntaina 27.1.2013 kello 11.00 alkaen Jyväskylän seurakunnan keskusseurakuntatalossa osoitteessa Yliopistonkatu 12, Jyväskylä.

Kokouksessa käsitellään sääntöjen syyskokoukselle (2012) ja kevätkokoukselle (2013) määräämät asiat.

Kokouksen jälkeen kahvit ja Tammissunnuntain kansalaisjuhla klo 13:00.

Osaston jäseniä, jotka aikovat osallistua uuden jääkäri-ilpunaus naulaamistilaisuuteen Hämeenlinnassa 26.2.2013, pyydetään ilmoittamaan aikomuksesta osaston puheenjohtajalle mahdollisimman pian sähköpostilla osoitteeseen porvalit@gmail.com taikka puhelimella 040-9379008.

Johtokunta

JÄÄKÄRIKANSLIA TIEDOTTAA
Kun käyt Jääkärikansliassa, varmista etukäteen soitolla, että joku on paikalla. Samalla saat alaosaston tarvittavan koodin.

Perinneyhdistyksen kotisivut löytyvät internet-osoitteesta

www.jp27.fi

www.jp27.fi

PAROLE

Päätoimittaja – Chefredaktör
Jukka Knuuti
040 753 2751
jukka.knuuti@gmail.com

PAROLE 1/2013 ilmestyy maaliskuussa 2013. Lehteen tarkoitettun aineiston tulee olla toimituksessa 15.2. mennessä.

4 numeroa vuodessa, 20 €/vsk
4 numerus i året, 20 €/årg

Toimitusneuvosto – Redaktionsråd Asko Kilpinen, Kari J Talvitie, Kari Nummilla

JÄÄKÄRISÄÄTIÖ – JÄGARSTIFTELSEN

Puheenjohtaja – Ordförande
Kilpinen, Asko
Varapuheenjohtaja – Viceordf.
Lahti, Jere
Työvaliokunnan jäsen –
Medlem i arbetutskott
Pennanen, Jukka
Asiamies – Ombudsman
Eklind, Jukka

Jäsenet – Medlemmar
Fagnäs, Peter
Heiskanen, Kari
Hägglund, Gustav
Kuljukkanen, Antti
Manninen, Ohto
Puheloinen, Ari
Sihvo Sami

JP 27:n PERINNEYHDISTYS RY – FÖRENINGEN JB 27:s TRADITIONER RF

Hallitus – Styrelse
Puheenjohtaja – Ordförande
Pennanen, Jukka
Varapuheenjohtaja –
Viceordförande
Talvitie, Kari J
Sihteeri –
Sekreterare
Kiiski, Tiina

Jäsenet – Medlemmar
Ehrnrooth, Martti
Hakkarainen Arno
Liljeberg-Thronicke, Kaisa
Mikkonen, Paavo
Parkkola, Ari
Valkeajärvi, Jukka

KANSLIA: Auki ma–to 10–14. KANSLI: Öppet må–tors 10–14. Kanslia suljettu 21.12.2012–6.1.2013

Pohjoisranta 20 A – Norra Kajen 20 A
00170 HELSINKI – 00170 HELSINGFORS
Puhelin/telefax 09-1351009 telefon/telefax, gsm 050-377 8845, email: jaakarikanslia@kolumbus.fi
Kansilan puhelimet ovat "avoinna" kanslian aukioloaikoina. Muulloin niihin voi jättää viestin tai lähettää tekstiviestin.

JÄÄKÄRIPATALJOONA 27:N PERINNEYHDISTYKSEN ALAOSASTOJEN YHTEYSTIEDOT

Osasto	Nimi	Gsm	Sähköposti
Helsinki-Uusimaa	Hakkarainen Arno	050 383 5486	arno.hakkarainen@tieturi.fi
Kuopio	Seppo Räihä	040 591 4611	seppo.raiha2@pp.inet.fi
Lappi	Kaisa Liljeberg-Thronicke	040 861 5442	kaisa.liljeberg-thronicke@rovaniemi.fi
Oulu	Pertti Puonti		peritti.puonti@gmail.com
Pirkanmaa	Pekka Virtanen		pekka.virtanen@ppg.inet.f
Satakunta	Alpo Vehanen	0400 593 727	alpo.vehanen@dnainternet.net
Varsinais-Suomi	Osmo Suominen	0400 908 314	ojs@luukku.com
Vaasa	Martti Ehrnrooth	0500 663 939	martti.ehrnrooth@veo.fi
Länsi-Pohja	Pentti Hiukka	040 593 9082	pentti.hiukka@pp2.inet.fi
Kymenlaakso	Paavo Mikkonen	044 550 9375	paavo.mikkonen@pp.inet.fi
Kainuu	Jouko Ollanketo	040 773 7763	
Kanta-Häme	Pertti Kiviniemi	0400 846 956	peritti.kivi@hotmail.com
Keski-Suomi	Martti Porvali	050 590 1051	porvalit@gmail.com
Etelä-Pohjanmaa	Juhani Passi	050 322 3469	juhani.passi@netikka.fi
Etelä-Karjala	Antti Lankinen	040 820 5620	antti.lankinen@pp4.inet.fi
Päijät-Häme	Ari-Ilmari Iisakkala	0500 761 676	a-i.iisakkala@phnet.fi

Jääkäripataljoona 27:n perinneyhdistyksen puheenjohtajana aloittaa vuoden 2013 alusta prikaatikenraali Perti Laatikainen. Hän on Etelä-Suomen sotilasläänin komentaja. Laatikainen sanoo joutuneensa vastaamaan ainakin tuhat kertaa kysymykseen, onko hän läheistä sukua jääkärikenraali Pappa Laatikaiselle. Vastaus on ollut aina sama. Ei ole. Kuva: Paavo Mikkonen

